

NATIONAL LEGAL RESEARCH CONFERENCE 2025, ÅBO AKADEMI UNIVERSITY

ABSTRACTS

ANETTE ALA-LAHTI, TOWARDS A THEORY OF SUSTAINABLE INTERNATIONAL TAX SYSTEM

Tax policies are instrumental in achieving different sustainability goals. Sustainability issues are international problems that require international solutions. Practical solutions are more easily implemented, when a theory behind them is sound and widely accepted – as today is such doctrines as Adam Smith's four canons of taxation or optimal tax theory. There are many hindrances in achieving internationally coordinated tax policies, but the hope is that by carefully examining and developing possible theoretical principles of sustainable international tax system, they could help to promote consensus on international tax policies (and more specifically: policies that promote sustainable development!).

This paper is one contribution to this aim. After briefly defining what is meant by "sustainability" in this context, it observes hindrance caused to sustainable development by theories behind the current tax systems. The paper then builds on research on theories of sustainable development and asks what they could offer in formulating the theory of sustainable international tax system.

FRIDA ALIZADEH WESTERLING, TECHNOLOGY, ASYLUM AND VULNERABILITIES

Vulnerability in asylum law and research has traditionally been conceptualised as a set of characteristics of certain asylum seekers, followed by affording special safeguards and protection to those in need. This presentation, however, takes procedural vulnerability as a starting point, and presents findings from an ongoing PhD research which examines how technology in contemporary European asylum law produces vulnerabilities. Even though digitalisation is nothing new in the asylum procedure, the nature of the IT systems and digital tools are becoming more advanced and increasingly influential in the core of the refugee status determination process. The thesis examines ways in which the co-dependency of asylum law and technology manifests itself, from questions of legislation to sociotechnical practices and epistemics in asylum decision-making. The thesis uses different disciplinary frameworks to understand the change that a diverse set of technological modalities bring to asylum law and its practices. As such, the focus is rather on the mechanisms behind procedural vulnerabilities than on their impacts. It engages primarily with law and technology research as well as empirically grounded research on asylum practices and law, and presents arguments against uncritical streamlining of asylum case examination in light of the vulnerabilities it puts asylum seekers in during the different temporalities and localities of digitally mediated meaning making. The thesis discusses the ways in which techno-legal mechanisms challenge the fundamental *ethos* of European asylum law - individual assessment of asylum claims. Finally, the presentation shines light on a few findings of the thesis related to how legal research can, or should, examine vulnerabilities in digital administration going forward.

GUSTAVO BRITO RABELO, BROKEN TRUST, BROKEN CONTRACT: POLICING IN HIGH AND LOW-TRUST SOCIETIES

This research explores the relationship between public trust and the legitimacy of policing across high and low-trust democracies. Drawing on social contract theory and comparative political analysis, it examines how the organization, regulation, and accountability mechanisms of police institutions both influence and

are influenced by the level of public trust. To examine how police institutions reflect and reinforce broader norms of accountability, transparency, and consent, the study focuses on Sweden and Finland, two Nordic countries with longstanding traditions of institutional trust, and contrasts them with Brazil, a state grappling with systemic distrust in law enforcement. Using the theoretical lenses of Hobbes, Locke, and Rousseau, alongside insights from contemporary thinkers such as Putnam and Fukuyama, the study argues that policing is not merely a technical function of the state but a key site where the social contract is enacted or broken. In Sweden and Finland, policing is characterized by civilian control, procedural fairness, and robust oversight mechanisms. Public trust in police institutions is high, sustained by transparent governance, accessible accountability-driven systems, and a rights-based legal framework. Surveys consistently show that citizens in both countries view the police as legitimate and responsive agents of the state. In contrast, militarized and often violent police forces operate within a fragmented and politicized institutional landscape. So, the public perception of the police is deeply polarized, with large segments of the population, especially in marginalized communities, experiencing law enforcement less as protection and more as a source of fear and repression. Institutional mechanisms for oversight and accountability exist but are mostly perceived as ineffective or compromised. This research draws on legal documents, trust surveys, and secondary literature to explore how public trust is not just an outcome of institutional design but also a reflection of historical legacies, social cohesion, and normative expectations about the state. It argues that public trust and policing are mutually constitutive: trust enables legitimate policing, and legitimate policing cultivates trust. By situating Sweden and Finland as high-trust societies and Brazil as a low-trust counterpoint, this study contributes to broader discussions on democratic resilience, the ethics of state coercion, and the conditions under which policing can either uphold or undermine the social contract.

TUUKKA BRUNILA, SOCIETAL RESILIENCE AND LEGISLATING FUTURE EMERGENCIES

Recent crises and especially the war in Ukraine have made legislative preparation and anticipation of future crises a central topic in legal research. Indeed, law is a crucial aspect for bolstering societal resilience. Resilience, which refers to a system's capacity to absorb and adapt to crises, has also been a central motivation for amending legislation. For example, both the 2019–2023 Government's and 2023–2027 Government's vision papers emphasise emergency preparedness as a central legislative task. However, resilience as a political and societal objective raises a fundamental question: to what extent can law anticipate future emergencies, and how adaptable and flexible should the legal framework be?

In this contribution, I am interested in developing principles and concepts that are relevant to legislative emergency preparation. In Finland, recent laws anticipating hybrid threats have been justified as preventing future emergencies. Such laws are also seen as necessary for furthering the adaptability of the legal emergency framework. However, preparation can become an issue for the rule of law as the uncertain and unanticipated nature of future crises can lead to legislating more and more emergency powers just to be safe. This can lead to weakening the rule of law for the sake of preparedness.

In assessing this tension between preparedness and the rule of law, my point is to discuss this tension in the context of future orientation of law. In particular, I am interested in how different orientations towards the future are relevant in legislation. Laws established in a hurry to respond to a possible crisis "right around the corner" are distinct from an unhurried and well-prepared legislation that keeps in mind the continuation of the rule of law in the long run. While societal resilience might indeed require constant adapting to and preparing for future emergencies, I emphasise the fact that the legal system must also keep in mind this latter orientation towards the future.

ROSA MARÍA CAJIGA MORALES, BUILDING BRIDGES FOR ANIMALS, A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF THE 3RS IN ANIMAL RESEARCH LEGISLATION IN FINLAND AND SWITZERLAND

Switzerland and Finland govern the use of animals in research based on the 3R principle (Replacement: substitutes conscious living higher animals with insentient material, including relative and absolute replacement. Reduction: minimizes the number of animals used to obtain a given amount of information, and Refinement: decreases the incidence or severity of inhumane procedures applied to animals), as outlined by Russell and Burch in "The Principles of Humane Experimental Technique." The 3Rs, while widely accepted as a moral obligation and a basis for quality scientific experimentation, present challenges in effectively safeguarding animals in theory and practice. Evidence suggests that the number of animals used in research has not decreased substantially in recent decades, raising questions about regulatory failure and the limitations of current legal accountability mechanisms. Statistical reports and societal concerns, expressed through public opinion and initiatives, underscore the need to critically assess how legal frameworks can better drive the transition towards animal-free science and ensure more robust animal protection, particularly in safeguarding animal welfare and intrinsic value within these systems.

This paper compares animal research governance in Switzerland and Finland, focusing on the legal embedding and implementation of the 3Rs. It analyzes key aspects of animal research legislation in both countries, addressing the challenges to animal protection that arise despite adopting the 3Rs. This study is tied to Switzerland's National Research Program 79 (NRP79). These two countries were chosen because both excel in innovation. Still, Finland uses far fewer research animals, suggesting more effective reduction strategies, and both are actively revising their animal protection laws. The choice of Finland allows for a comparative analysis between two civil law systems that have ratified the European Convention for the Protection of Vertebrate Animals Used for Experimental and Other Scientific Purposes (ETS No. 123). The analysis encompasses relevant legislative documents from both jurisdictions and the EU Directive 2010/63/EU, significantly influencing Finland's legal framework as an EU member state by addressing expository and evaluative research questions, such as identifying areas where legislation can be strengthened to support the development and implementation of animal-free alternatives and optimizing the application of the 3Rs. Although, the countries studied here strive to balance animals' inherent value and welfare with the legitimate pursuit of scientific research, shaped by their distinct legal and cultural frameworks. The goal is to "build bridges" by comparing and sharing recommendations for the evolving protection of animals in research.

Switzerland and Finland govern animal use in research based on the 3R principle (Replacement, Reduction, and Refinement), following Russell and Burch's "Principles of Humane Experimental Technique." Both nations balance animal welfare and intrinsic value with scientific progress, shaped by their legal and cultural frameworks. Statistical reports and public opinion highlight the need to critically examine legal accountability and limitations in safeguarding animals within these systems. This study compares animal research governance in Switzerland and Finland, focusing on the legal embedding and implementation of the 3Rs. It analyzes key legislation in both countries, addressing challenges to animal protection despite the 3Rs' adoption. The analysis includes relevant documents from both jurisdictions and the EU Directive 2010/63/EU, influencing Finland's laws. The paper identifies strengths and weaknesses in each approach, seeking "key learning moments" to inform best practices in animal protection.

Introduced in 1959, the 3Rs aim for humane experimental techniques. Replacement substitutes conscious living higher animals with insentient material (relative/absolute). Reduction minimizes animal numbers for given information, and Refinement decreases inhumane procedures. While accepted as a moral obligation and basis for quality science, the 3Rs' implementation faces challenges. Evidence suggests limited reduction in animal use, raising questions about regulatory failure and legal accountability. Societal concerns emphasize the need to improve legal frameworks for animal-free science and robust protection.

This paper, linked to Switzerland's National Research Program 79 (NRP79), analyzes the legal embedding of the 3Rs in Swiss law compared to Finnish law. Finland was chosen for a comparative study between two civil law systems that ratified the European Convention for the Protection of Vertebrate Animals Used for Experimental and Other Scientific Purposes (ETS No. 123) and also allows for the analysis of EU Directive 2010/63/EU. Addressing expository and evaluative research questions, this study aims to identify areas for strengthening legislation to support animal-free alternatives and optimize the 3Rs' application. The goal is to "build bridges" by sharing recommendations for evolving animal protection in research, detailing and comprehending the current legal situation in both countries and assessing the effectiveness of these legal frameworks.

DOROTHÉE CAMBOU, RESPONSIBILITY OF WIND ENERGY DEVELOPERS FOR THE RIGHTS OF INDIGENOUS PEOPLES

This presentation explores the responsibility of wind energy developers for the rights of Indigenous Peoples whose lands are affected by wind energy projects. Applying a rights-based approach and drawing on three landmark court rulings involving the struggle of Indigenous communities against the development of wind energy projects, the analysis explores the insights provided by the cases for clarifying the responsibility of business actors involved in developing such projects. It examines how Indigenous Peoples' rights are frequently marginalized or overlooked in the planning and siting of wind energy projects and the need to respect the rights of Indigenous Peoples throughout a project in order to attain a transition that is just. Based on the analysis, we argue for a rights-based approach as the theoretical framework and analytical tool to advance justice in the green transition and a means to articulate the responsibilities of corporate actors within that context.

ANGELICA CONTI, STATELESSNESS AND EDUCATION: ADDRESSING ACCOUNTABILITY GAPS IN NORDIC COUNTRIES

Nordic countries are widely acknowledged for their commitment to universal education, yet stateless children frequently face significant barriers to accessing this fundamental right. Both asylum-seeking and *in situ* stateless children, often belonging to minority groups such as the Roma community, encounter similar systemic challenges. International and European legal frameworks, including the UN Convention on the Rights of the Child, the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, the European Convention on Human Rights, and the 1954 Convention Relating to the Status of Stateless Persons, impose clear obligations on states to ensure equitable education access for all children, regardless of legal status. The EU Charter of Fundamental Rights further reinforces non-discrimination and protection for vulnerable groups.

Despite these obligations, accountability gaps persist in Nordic countries. Administrative delays, particularly due to absent or slow statelessness determination procedures (SDPs), hinder school enrolment. In addition, language barriers and socioeconomic marginalization further exclude stateless children, while intersecting vulnerabilities, such as the migratory or ethnic minority status linked with statelessness, exacerbate these challenges. A critical issue is the inherent contradiction in states' role: although they are bound by legal obligations to safeguard vulnerable populations, they often implement restrictive citizenship policies that perpetuate statelessness and weaken legal accountability. This research investigates these accountability deficits within Nordic legal systems, drawing on official reports (e.g., UNHCR, UNICEF) and academic studies to address the lack of data on statelessness. It advocates for community-driven consultation processes and efficient SDPs to ensure rapid, equitable access to

quality education, thus strengthening state legal and social accountability in safeguarding stateless children's rights.

KATJA CREUTZ, COMPENSATING FOR ATROCITY CRIME: FROM INTERNATIONAL CRIMINAL TO CIVIL RESPONSIBILITY AND THE TWO KOREAS

A recurring theme in international political and legal relations is how to deal with atrocity crime either during or after a conflict. The conflict of Ukraine is a case in point, with a broad variety of measures being taken in response to Russia's ongoing aggression, including plans to create a compensation commission, freezing Russian assets abroad in order to allow for compensation, bringing perpetrators of international crimes to the International Criminal Court and settling possible violations before the International Court of Justice. Indeed, international law displays a variety of avenues that can be resorted to when *restitutio in integrum*, that is restoration to original condition, is impossible following atrocities and loss of lives.

This paper sets out to explore the role of money in dealing with atrocity crimes. It shifts focus from international criminal responsibility to international civil responsibility by exploring recent cases in the Republic of Korea, where frozen assets from the North Korean regime have been used to compensate for previous international crimes. It also explores what general lessons can be learned from the Korean case pertaining to the less-known concept of international civil responsibility.

VILJAM ENGSTRÖM, FUTURE-PROOFING (INTERNATIONAL) LAW

Law is fundamentally embedded in time. Like society in general law always exists in a temporal continuum that spans from the past, through the present, into the future. Past experiences and future needs are addressed through legislation that guides our action in the present. Law and time is also intrinsically intertwined with change. Law transforms over time and changes in the social reality. Law can also be used for reaching desirable change in the future.

Yet, the “futures literacy” of legal research is claimed to be generally poor (Stokes 2022). Consequently, law is both crucial in how societies approach the future, and lagging behind in engaging with the available tools developed for that very purpose. This places law, and public international law (PIL) even more so, in sharp contrast with other disciplines. The mismatch is highlighted perhaps most visibly in climate change research, where there is a notable absence of PIL in climate change scenario work, and vice versa.

There is a growing field of futures-oriented research in social sciences as well as policy action among societal actors, which have integrated *scenarios*, *forecasting* and *anticipation* as methodological tools for dealing with the future in a systematic manner. This includes the global Shared Socioeconomic Pathways aimed at conceptualising societal futures in a climate change world, regional scenarios on EU futures, and also for example domestic anticipation of human rights impacts (Ihmisoikeuskeskus 2023). The presentation claims that these activities are all “in the vicinity of law”, and asks whether law (and legal research in particular) can or should embrace this development.

PÄIVI ESTOLA & HEIDI NIEMI, SOSIAALIHUOLLON ASIAKKAAN OIKEUSSUOJAKEINOJEN TOIMIVUDESTA

Tutkimusartikkelissa on tarkoitus pohtia etenkin sovittelumenetelmän kehittämisen jatkotoimenpiteitä sosiaaliasiavastaavien toiminnassa haastatteluaineiston pohjalta. Sovittelusta sinällään löytyy tutkimustietoa, mutta osana sosiaaliasiavastaavien työtehtävää sitä ei ole tutkittu. Sosiaaliasiavastaavien toiminnan pohtiminen nousee esiin etenkin lainvalmisteluaineistossa ja toiminnalle on tiedostettu potentiaali sovittelun käyttämisestä yhtenäisenä työmenetelmänä ja työotteena. Kun asiat pystyttäisiin ratkaisemaan varhaisemmassa vaiheessa, asiakkaiden oikeusturva paranisi ja samalla helpotettaisiin ruuhkautuneiden oikeuslaitosten kuormaa. Ylipäätään oikeussuojakeinojen toteutumisesta tarvitaan lisää empiiristä oikeustutkimusta. Sovittelumenetelmän osalta tarkastelu kohdentui pro gradussa siihen, millaisessa toimintaympäristössä sekä millaisiin konflikteihin sovittelua sovelletaan. Tutkielmassa tarkasteltiin myös, millaiseksi työmenetelmäksi sovittelu koetaan sosiaaliasiavastaavan työssä. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä oli erityisesti norjalaisen Nils Christien (1977) konfliktiteoria.

Tutkimustulosten mukaan sovittelumenetelmä oli sosiaaliasiavastaavien työssä käytössä, mutta pitkälti jäsentymättömänä. Kyseessä olevan sovittelumenetelmän toimintaympäristö muodostui sosiaalihuollon asiakkaan oikeussuojakeinojen toimimattomuudesta. Sosiaaliasiavastaavat näkivät oikeussuojakeinot hitaina ja kankeina sekä usein myös toimimattomina. Sosiaaliasiavastaavien tehtävän osana suoritettua sovittelussa selvittävät konfliktit liittyivät asiakkaan ja työntekijän väliseen jännitteeseen tilanteeseen, asiakkaan ja työntekijän välisen vuorovaikutuksen haasteisiin, asiakkaan tyytymättömyyteen päätöstä tai menettelyä kohtaan, työntekijän virheeseen tai väärään tulkintaan asiakkaan asiassa tai asiakkaan epäluottamukseen viranomasta kohtaan. Tulosten mukaan aloite sosiaaliasiavastaavien osallistumiseen asiakkaan ja työntekijän välisiin kohtaamisiin tuli asiakkaalta ja prosessi noudatti restoratiivisen prosessin rakenteita. Sosiaaliasiavastaavan rooli nähtiin neuvottelun fasilitaattorina sekä konfliktin sovittelijana. Sovittelua valmisteltiin usein asiakkaan kanssa esiselvittelyvaiheessa ja itse sovittelua toteutettiin erillistapaamisissa tai -puheluissa sekä myös yhteisen pöydän ääreen kokoontuen. Lisäksi mahdollisuus vahingonkorvauksiin liittyviin sovitteluihin tuli esiin tutkimuksen tuloksissa. Sovittelu nähtiin myös yleisempänä työmenetelmänä kaikessa sosiaaliasiavastaavan työssä.

Tutkimuksen tuloksena syntyi kuvaus sosiaaliasiavastaavien tehtävässä toteutettavasta sovittelusta, sosiaaliasiavastaavan roolista sovittelijana sekä kuvaukset sovittelun hyödyistä ja haitoista tai esteistä. Tarvetta sovittelumallille on tuotu esiin esimerkiksi ikääntyneiden palveluihin liittyvissä haasteissa sekä toisaalta lastensuojelun kentällä. Sosiaaliasiavastaavatoimintaa kehittämällä esimerkiksi nämä molemmat sosiaalihuollon eri sektorit olisivat helposti sisällytettävissä sosiaaliasiavastavsovittelun piiriin. Tutkimuksen lopussa esiin tuodut sovittelun kehittämisen tarpeet sosiaalihuollon kontekstissa osoittavat, että sosiaaliasiavastaavatoimintaan liittyvän sovittelun kehittämisellä olisi mahdollisuuksia vastata sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksien parempaan turvaamiseen, sekä luoda mallia hallinnollisiin sovittelun menetelmiin.

KAMRUL FAISAL, CONTROLLER RESPONSIBILITIES IN AI-DRIVEN PROCESSING OF VULNERABLE DATA SUBJECTS: A LEGAL FRAMEWORK FOR RISK MITIGATION, PROPORTIONALITY, AND COMPLIANCE

This article examines data controllers' legal and ethical responsibilities in using artificial intelligence for processing personal data, with a specific focus on safeguarding vulnerable individuals. The central objective is to develop a structured, risk-based responsibility framework aligned with European data protection standards, particularly the General Data Protection Regulation and the Law Enforcement Directive. The study aims to support controllers in reconciling technological innovation with their duty to protect fundamental rights.

Using a doctrinal legal research method, the article analyses relevant legal provisions and regulatory guidance to formulate a comprehensive framework comprising three key areas: risk assessment and mitigation, proportionality in protective measures, and demonstration of compliance. It integrates procedural tools, including data protection by design and by default, data protection and fundamental rights impact assessments, and human oversight.

The analysis reveals that artificial intelligence technologies—particularly profiling, biometric recognition, and automated decision-making—present heightened risks to individual rights such as data privacy, dignity, autonomy, and non-discrimination. Effective governance requires ongoing risk evaluation, proportional safeguards, and, in high-risk cases, mandatory consultation with supervisory authorities. The framework’s flexibility is illustrated through applied examples in education, employment, credit scoring, and urban surveillance systems.

The article concludes that protecting vulnerable individuals in artificial intelligence contexts demands a proactive, adaptive, and proportionate governance model. Although practical challenges and jurisdictional limitations persist, the proposed framework offers a legally grounded and ethically sound basis for responsible artificial intelligence deployment that prioritizes the rights and freedoms of those most at risk.

JOHANNA FRIMAN, REFLECTIONS ON ACCOUNTABILITY AND CAUSATION

In the language of law, causation is imbedded in accountability. That we should be held accountable for harm that we cause is a fundamental tenet of accountability thinking linked to perceptions of justice. Time constitutes a conceptual frame of legal causation. Causal chains are temporally connected, linking constituent elements of legal accountability together. Disorder in the temporal frames of legal causation may lead to disruptions in the functions and frameworks of legal accountability.

New technology such as artificial intelligence may form an accountability knot by disordering or severing temporally connected causal chains required for the imputation of legal accountability. Disorder in the temporal frames of legal causation may thus lead to disruption in the administration of justice potentially calling for conceptual reframing of causation in the context of legal accountability.

CATHARINA GROOP, WHISTLEBLOWERS – CATALYSTS FOR ACCOUNTABILITY?

Accountability constitutes one of the cornerstones of democratic systems and countries governed by the rule of law. Over time, accountability has been defined in a number of manners, and multiple sub-forms of accountability have been identified (Groop 2024).

The paper at hand takes an interest in access to information as one of the challenges hampering efficient accountability. In line with Lührmann et al. (2020) and Laebens and Lührmann (2021), the paper approaches whistleblowing as a means to overcome certain information-related challenges, and whistleblowers as “catalysts”, prompting and expediting action by actual accountability-holders.

Against the above, whistleblowing is often regarded as an indirect contributor towards efficient accountability and the rule of law. With a point of departure in a national consultation related to whistleblowing and whistleblower protection as an element of anticorruption efforts in Finland, the paper examines national discourses related to (i) the perceived value-added of whistleblowing, (ii) views on the importance of whistleblower protection and (iii) contentious issues related to national legislation and policymaking.

HELENA HAAPIO, FUTURE-ORIENTED LAW IN ACTION: FROM REACTIVE RESPONSES TO PROACTIVE, TRANSFORMATIVE IMPACT

The law and legal work are at a crossroads. There is a growing shift from reactive, corrective approaches to proactive, possibility-driven, future-oriented ones. This presentation bridges the gap between theoretical foundations and practical tools by building on the pioneering work of Louis M. Brown (1909–1996), Soile Pohjonen (1953–2025), and contemporary design methods that bring these ideas to life.

In his work published 75 years ago, Brown introduced the concept of Preventive Law, arguing that the role of law is to anticipate and prevent disputes, much like preventive medicine, rather than merely solve them after they occur. His vision of lawyers as legal health professionals who offer *legal checkups* to promote *legal health* among individuals and organizations aligns well with today's needs.

Soile Pohjonen's contributions to Proactive Contracting and Proactive Law in the Nordic context emphasize aligning contracts and legal instruments with the goals of policymakers and stakeholders. She highlighted the need to understand these goals deeply and to design legally sound foundations to achieve them. In addition to preventing undesirable outcomes, such as disputes and litigation, these approaches emphasize promoting desirable outcomes, such as environmental sustainability. In this way, the law can act as a constructive, positive, and transformative force.

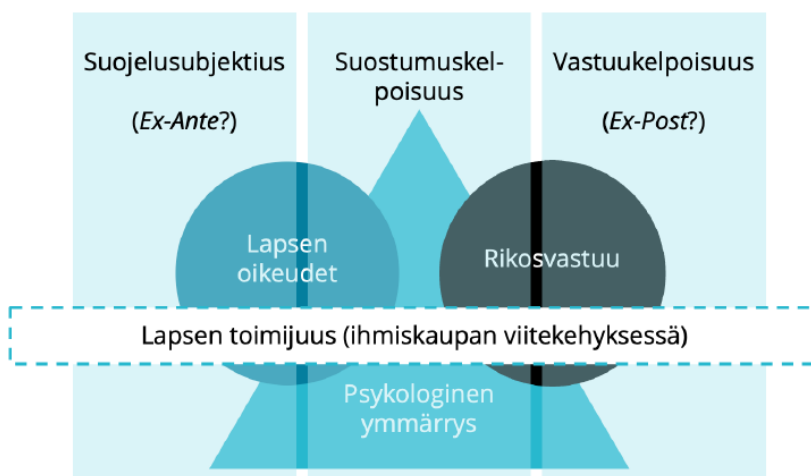
Building on these foundations, this contribution introduces design approaches to help implement these ideas: possibility-driven design, positive design, strategic legal design, and legal design for the common good. Combined with AI-assisted information design research and practice, these approaches offer practical methods for creating future-oriented, human-centered policies, laws, contracts, and guidance that are both legally sound and operationally effective. They provide concrete ways to design law for sustainable futures.

NOORA HALMEENLAAKSO, LAPSEN TOIMIJUUDESTA IHMISKAUPPAAN LIITTYVÄSSÄ KONTROLLISSA

Väitöstutkimukseni käsittelee lapsen toimijuuden ja lapsiin kohdistettavan kontrollin teemoja ihmiskauppasääntelyn viitekehyksessä. Systematisoin tutkimuksessani lapsen oikeuksia ja ihmiskauppaa koskevaa sääntelyä sekä analysoin lapsiin kohdistuvaa ihmiskauppaa koskevia kärkeäoikeuden tuomioita ja sellaisia muita lapsia koskevia tuomioita, joissa on piirteitä ihmiskauppaan liittyvästä kontrollista. Selvitän näin, miten lapsen omaa toimijuutta, eli aktiivista toimintaa tai myötävaikutusta, arvioidaan suhteessa aikuisen toimintaan ja ihmiskaupalle olennaiseen kontrolliin.

Esitykseni pohjautuu väitöskirjani ensimmäisen, valmisteilla olevan artikkelin ympärille ja selventää lapsen toimijuuden määrittelyä oikeustieteellisenä käsitteenä. Esitys kuuluu paneeliin 9. Human Behaviour and Accountability in Legal Decision Making. Lapsen toimijuuden käsite on uusi ja se määritellään tutkimukseni yhteydessä laajemmaksi kuin perinteisemmät oikeustieteellisen tutkimuksen käsitteet kuten teko tai myötävaikutus. Näin avataan mahdollisuus siihen, että myöhemmin tehtävässä tuomioaineistoa koskevassa analyysissä pystytään irtaantumaan nuoreen rikoksentekijään tai (ideaali)uhriin liitetystä tyypillisistä mielikuvista. Määrittely tehdään nyt keskeisesti ihmiskauppasääntelyn näkökulmasta ja sen

erityispiirteet huomioiden. Määrittelylle haetaan pohjaa oikeustieteellisestä kirjallisuudesta, mm. lapsen autonomian ja osallisuuden sekä oikeussubjektuuden käsitteiden kautta¹:

Kuvio 1: Lapsen toimijuuden käsitteen rakentuminen.

Kuvio 1: Lapsen toimijuuden käsitteen rakentuminen.

Lapsen toimijuuden käsitteen määrittelyssä huomioidaan soveltuvilta osin myös esimerkiksi lapsen osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta terveydenhuollossa koskevia periaatteita² erityisesti perehtyen siihen, miten lapsen itsemääräämisoikeutta on rajoitettu koskien sellaisia päätöksiä, jotka voidaan nähdä myös lapselle itselleen riskialttiina. Rikosoikeudellisesta näkökulmasta lapsen toimijuutta määritellään huomioiden erityisesti se, minkälaisia kannanottoja YK:n lapsen oikeuksien komitea (UNCRC) on lapsen oikeuksien sopimuksen toteutumista valvoessaan antanut. Määrittelyssä nojataan keskeisesti oikeuspsykologiseen tutkimustietoon lapsen kehityksestä ja päätöksenteosta.³

Toimijuuden käsitteen kautta pystytään tutkimaan monipuolisemmin sitä mm. tarpeiden, halujen, häpeän ja pelon ristiaallokkoa, jossa tutkimuksen aineiston taustalla olevat lapset ovat toimineet ja tehneet päätöksiä. Näin on mahdollista tarkastella erityisesti rikosoikeudellisen vastuun kohdentumiseen liittyviä kysymyksiä tilanteissa, joissa lapsen rooli ei ole ollut yksiselitteisesti passiivinen.

ALEKSI HEINILÄ, TUOMIOISTUIMET JA DEMOKRATIA

Analyttisävytteisessä oikeusfilosofiassa oikeus(valtio) ja demokratia on nähty toisistaan erillisiksi, joskin usein yhdessä esiintyviksi asioiksi (esim. Waldron 2008). Demokratian ja oikeuden suhdetta on toisaalta kuvattu jännitteiseksi tai jopa paradoksiksi (esim. Tuori 2011, Christodoulidis 2001, Honig 2007). Niiden on kuitenkin esitetty olevan myös edellytysuhteessa toisiinsa (esim. Habermas 1996). Demokraattinen

¹ Lapsen autonomiasta Nieminen, Liisa, Lasten perusoikeudet. Lakimiesliiton kustannus 1990. Lapsen osallisuudesta Pajulammi, Helena, Lapsi, oikeus ja osallisuus. Talentum 2014. Oikeussubjektuudesta Kurki, Visa Anton Julius, Rikosoikeuden subjekti, s. 333–345 teoksessa Yli-Hemminki, Esko – Melander, Sakari – Nuotio, Kimmo (toim.), Rikoksen ja rangaistuksen filosofia. Gaudeamus 2022.

² Ks. Hakalehto, Sivianna, Lapsioikeuden perusteet. Alma Insights 2025, ss. 443.

³ Ks. esim. Toivonen, Virve – Korkman, Julia – Laajasalo, Taina – Pollari, Kirsi, Oikeudellinen ikärajasääntely käyttäytymistieteellisen tiedon valossa. Defensor legis 4/2022.

oikeusvaltio ja erityisesti sen perustuslaki tunnetusti kytkee nämä yleisesti tavoiteltaviksi tunnustetut asiat toisiinsa (esim. Luhmann 2004, Tuori 2011).

Esimerkiksi Suomen kaltaisessa, positiiviselle oikeudelle rakentuvassa oikeusjärjestelmässä oikeuden ja demokratian suhteet tavataan kuitenkin nähdä ainakin sisäisestä näkökulmasta usein kohtuullisen yksioikoisesti: lainsäätäjän tehtävänä on positiivisen oikeuden tuottaminen (ensisijaisesti politiikan rationaliteettia noudattaen) ja tuomioistuinten tehtävänä sen soveltaminen (oikeuden rationaliteettia noudattaen). Esimerkiksi vallanjaon ideaalin kautta demokratian ja oikeuden erottelu nähdään oikeusvaltiossa välttämättömänä. Tämä ideaali ei kuitenkaan eri syistä koskaan toteudu täydellisesti, varsinkaan nykyisessä ”materiaalistuneessa” oikeudessa. Voidaan ehkä myös kysyä, että jos oikeus ja demokratia ovat toisiinsa nähden vastavuoroisessa edellytysuhteessa, mikä on tuomioistuinten merkitys demokratian näkökulmasta? Sekä oikeusvaltio että demokratia ovat – yhdessä ja erikseen – useissa maissa todellisessa kriisissä. Siksi on erityisen tärkeää pyrkiä tarkastelemaan oikeuden ja demokratian suhteita entistä laajemmin ja analyttisemmin, ja esimerkiksi tuomioistuintoimintaa oikeudellisena käytäntönä myös demokratian näkökulmasta.

Oikeuden sisältö määrittyy lainsäädäntötoiminnan ohella merkittävässä määrin myös – ja tietystä näkökulmasta nimenomaisesti – oikeuden soveltamistoiminnassa. Tämä näkökulma on ollut luontevampi common law -järjestelmille. Oikeudelle annetaan tuomioistuimissa sisältöä paitsi yksittäistapauksissa myös yleisesti, ja oikeus muuttuu soveltamistoiminnan seurauksena. Muun muassa näin myös tuomioistuinten toiminta on merkityksellistä demokratian kannalta. Vaikka lainsoveltamiskäytäntöjä on perusteltua pitää ensisijaisesti nimenomaan oikeuden toteutumiseen tähtäävinä prosesseina, niitä voidaan tarkastella myös yhtenä aktiivisen kansalaisuuden ja poliittisen toiminnan areenana (ks. esim. Owen 2009). Keskustelua ja kamppailua oikeuden sisällöstä käydään lainsäädäntötoiminnan ohella myös tuomioistuimissa. Näin esimerkiksi ilmasto- tai laajemmin ympäristölitigaatio (pyrkien joko oikeuden sisällön ja rajojen määrittelyyn yksittäistapauksissa taikka yleisemmin, strategisina tavoitteina) voidaan tunnistaa osaksi nimenomaan demokraattisen oikeusvaltion toimintaa. Tällaisissa tuomioistuinratkaisuissa yhteiskuntapoliittiset näkökulmat kytkeytyvät oikeudellisiin ja oikeusvaltiollisiin, tyypillisesti esimerkiksi perus- ja ihmisoikeuskysymyksiin.

Erityisesti hallintolainkäyttöön ja ympäristölainsäädäntöön keskittyvä tarkastelu osoittaa, että esimerkiksi muutoksenhakumahdollisuudet ovat keskeisiä myös demokratian, ei pelkästään oikeussuojan tai oikeuden toteutumisen kannalta. Voidaan myös pohtia, asettaako tämä joitakin erityisiä vaatimuksia tai odotuksia oikeudelliselle ratkaisutoiminnalle.

HETA-ELENA HEISKANEN & TIMO KOIVUROVA, CONTRACT LAW AND CLIMATE RESILIENCE

Climate resilience and adaptation policies are insufficient in every country of the world. Even in the most developed countries there will be extreme storms, flooding, heat waves and droughts, access to clean water as well as risk of collapsing of local ecosystems influencing the food security or for example the releasing of methane from the oceans and ice melting. However, international public law, regional legal systems and national legal frameworks have failed to address climate crisis and adaptation effectively.

We propose a new international legal framework based on contract law. The most polluting corporations and individuals would get de facto resilience-solutions and offgrid solutions that safeguard their assets even when states are failing to maintain basic infrastructure. In return the same entities agree to adopt science based changes in their business models and practices for full and quick carbon zero. Such a framework would enable an unseen system of effective and quick reductions in greenhouse emissions and thus help in avoiding the worst predicted effect of climate crisis.

This presentation is creating a legal foundation for the new international legal system that would set states and international institutions aside and focusing on those who hold the ownership of the major emissions: billionaires. Setting up such a new legal framework is not simply or easy. It requires solid philosophical foundation, legal foundation on international law, enforcement and conflict resolution. These matters are discussed in the presentation.

TAHOORA HEYDARI, ACCOUNTABILITY AND DEFECTIVENESS IN THE AGE OF AI: THE CHALLENGES OF ARTICLE 7 IN THE REVISED EU PRODUCT LIABILITY DIRECTIVE

The emergence of a new generation of AI-assisted products and the integration of Artificial Intelligence (AI) into consumer goods have transformed both the concept of product safety and the legal understanding of defectiveness. One of the defining characteristics of AI-based products is their dynamic and evolving nature. Consequently, the traditional, static notion of defectiveness for conventional products is no longer adequate for addressing the complexities of intelligent systems. In response to these developments, the revised Product Liability Directive (PLD) introduces an updated definition of defectiveness under Article 7. This new definition aims to reflect the technical and operational realities of high-tech and AI-powered products. Since liability and accountability under the PLD depend on a clear and appropriate definition of defectiveness, this updated framework is crucial for assigning responsibility among the various economic operators involved in the product lifecycle.

This paper critically examines the new definition of defectiveness under Article 7 of the revised PLD and explores its potential and limitations in the context of AI technologies. A key concern discussed is the impact of this evolving understanding of defectiveness on the attribution of accountability. As AI products shift the risk, the revised PLD moves from a one-time assessment of a product's condition to an ongoing responsibility. This is especially relevant where economic operators (such as developers, manufacturers, or deployers) retain control over the product through remote software updates, continuous algorithmic training, or cloud-based functionalities. This sustained control complicates the traditional boundaries of accountability and raises the need for clearer rules regarding who is accountable when harm occurs post-deployment of products. The paper concludes by analyzing how the revised PLD's framework redefines not only defectiveness but also the distribution of accountability across the AI supply chain. In the paper, new insights discussed about whether Article 7 adequately addresses the challenges posed by AI assisted products or whether further legal alternatives is necessary.

HANNA HÄMÄLÄINEN, OSALLISUUS JA EDUSKUNNAN YLEISEN TIEDONSAANTIOIKEUDEN TURVAAMINEN LAINVALMISTELUSSA

Perustuslain 47 §:ssä säädetään eduskunnan yleisestä tiedonsaantioikeudesta, jonka nojalla eduskunnalla on oikeus saada valtioneuvostolta asioiden käsittelyssä tarvitsemansa tiedot. Lainsäätäjän laajat tiedonsaantioikeudet ovat keskeisiä parlamentarismien ja valtiollisen vallan jaon näkökulmasta. Parlamentaarisen luottamussuhteen kannalta on tärkeää, että lainsäätäjä voi luottaa valtioneuvostolta saamansa tiedon oikeellisuuteen ja monipuolisuuteen. Eduskunta on ylin, kansaa edustava valtioelin ja sen keskeinen tehtävä on lakien säätäminen. Tätä varten sillä tulee olla käytettävissään asianmukaiset ja riittävät tiedot käsiteltävästä asiasta.

Tieto ja sen käyttäminen on poliittisen vallan käyttöä. Laajaa tiedonsaantia tukevat myös demokraattisen konstitutionalismsin ohjaavat periaatteet: avoimuus, vastuullisuus, osallistuminen ja läpinäkyvyys. Tutkimuksessa selvitan, mitä perustuslain yleinen tiedonsaantioikeus tarkoittaa erityisesti lainvalmistelun kontekstissa. Onko säännöksellä itsenäistä oikeudellista merkitystä vai onko sen merkitys ainoastaan

periaatteellinen? Tarkastelun näkökulma on valtiosääntöoikeudellinen ja sen teoreettisena lähtökohtana on eduskunnan ja valtioneuvoston välinen parlamentaarinen luottamussuhde.

Tutkimuksessa havaitsen, että asianmukaisella lainvalmistelulla ja eduskunnan tiedonsaantioikeudella on kiinteä yhteys ja keskinäisriippuvuus. Lainvalmistelua koskevan sääntelyn kautta valmisteluprosessille asetetaan sisällöllisiä ja menettelyllisiä edellytyksiä kuten osallistaminen tai sääntelyn vaikutusten arviointi, jotka perustuvat yhdeltä osin tiedonsaantioikeuden turvaamiseen. Tiedonsaantioikeuden voidaan sanoa vahvistavan esimerkiksi osallisuutta koskevien lainvalmistelun oikeudellisten puitteiden merkitystä. Lisäksi tiedonsaantioikeus linkittää lainvalmistelun ylintä valtiollista valtaa koskeviin perusperiaatteisiin ja oikeusvaltiollisuuteen turvaten niiden toteutumista valmisteluprosessissa. Kytkös valtiosäännön perusratkaisuihin sekä alleviivaa valmistelun puutteiden ongelmallisuutta ja tekee niiden sivuuttamista erityisen hälyttävää. Tutkimus liittyy SILE-hankkeen puitteissa kirjoittamaani artikkelikäsitteilyyn, joka tällä hetkellä on vertaisarviointiprosessissa. SILE-hankkeen perusoikeuksia koskevassa työpaketissa olemme tutkineet lainvalmistelun oikeudellisia puitteita valtiosääntöoikeuden kannalta ja tunnistanee oikeudellisia argumentteja lainvalmistelussa usein hiljaiseksi jäävien ihmisten osallistamiselle heitä koskeviin lainvalmisteluprosesseihin. Tämä tutkimus on osa tätä tarkastelukokonaisuutta.

PIPSA HÄNNIKÄINEN, SOSIAALISEN TAUSTAN VAIKUTUS LAKIMIEHEKSI VALIKOITUMISEEN SÄÄTY-YHTEISKUNNAN AJOILTA NYKYPÄIVÄÄN

Tutkimuskohteeni kuuluu oikeushistorian alaan. Aiheeni on oikeustieteen opiskelijoiden sosiaalisen taustan vaikutus opiskelijaksi valikoitumiseen ja myöhempään työuraan sekä niiden syiden tutkiminen, mitkä seikat vaikuttavat ja ovat vaikuttaneet siihen, millaisista taustoista opiskelijat ovat tulleet lukemaan oikeustiedettä ja miten he ovat menestyneet työelämässä. Tämä esitys sijoittuu ajanjaksolle sääty-yhteiskunnan hajoamisesta 1900-luvun alusta nykypäivään asti. Vuosisadan alussa oikeustieteen opiskelu oli mahdollista harvoille ja koulutuksen laajamittaisen laajentumisen aikana opiskelijoita tuli tasaisemmin eri yhteiskuntaluokista, mutta viime vuosina kehitys on taas kääntynyt elitistisempään suuntaan. Yliopistopaikkoja lisättiin rajusti hyvinvointiyhteiskunnan alkuvuosina ja koulutus tuli mahdolliseksi kaikille. Tänä päivänä solidaarisuus on vähentynyt ja politiikassa kannatetaan nopeita valmistumisaikoja, tuottavia yksilöitä ja sitä, että ihmisten tulisi maksaa opiskelunsa itse. Lukukausimaksuja suunnitellaan välillä perittäviksi, mutta ne on toistaiseksi peruttu. Oikeustiede on arvostettu opiskeluala ja kilpailu opiskelupaikoista on tiukkaa. Osa opiskelijoista valitaan ruotsinkieliselle linjalle, millä voi olla vaikutusta siihen, millaisesta sosiaalisesta taustasta opiskelijat tulevat

ISABELL JUNKKARI, LAW IN CHAOS: TRUST, LEGITIMACY, AND THE LEGAL IMAGINATION IN TIMES OF DISRUPTION

This presentation examines how trust in law is shaped—and often destabilized—by chaos narratives: public discourses that depict legal systems as incoherent, overwhelmed, or complicit in systemic failure. It argues that trust in law is not only grounded in doctrine or enforcement but also emerges from how law is narrated, interpreted, and culturally embedded. The paper brings together doctrinal analysis and interdisciplinary methods from legal sociology and narrative theory to analyze how legal legitimacy is performed and contested, particularly in moments of disruption.

Chaos narratives appear across many domains—bureaucratic opacity, judicial inconsistency, regulatory paralysis—but are especially pronounced in crisis contexts such as armed conflict. Drawing on debates in

International Humanitarian Law (IHL), the paper examines how legal norms may be perceived as failing to constrain violence or applied selectively. These narratives often undermine legal principles such as good faith, legitimate expectations, and legal certainty, and corrode public trust in law's ability to uphold its normative promises.

The paper draws on the work of scholars such as Martti Koskenniemi, who emphasizes the argumentative instability of international law, and Kim Lane Scheppele, whose concept of *autocratic legalism* highlights how formal legal tools can erode democratic trust. It also revisits Scandinavian Legal Realism (e.g. Alf Ross) to explore how legal authority is constructed through institutional behavior and social perception, not abstract ideals alone.

To ground the analysis, the paper contrasts the erosion of trust in IHL with Nordic legal cultures, where procedural modesty, legal transparency, and normative coherence have helped sustain high public trust—even during crisis governance. This comparison reveals the extent to which legal culture and institutional narrative mediate trust in law beyond black-letter rules.

Rather than treating chaos narratives as distortions, the author argues they function as diagnostic tools—revealing where legal legitimacy is faltering. Rebuilding trust, therefore, requires not only institutional reform but also an attentive legal imagination capable of narrating coherence, fairness, and accountability in ways that resonate publicly. This contribution speaks to the panel's theme by examining how law, trust, and legal culture are dynamically interrelated, especially when legitimacy is strained

PETRA JÄRVINEN & JENNI REPO, VASTUULLISTA LASTENSUOJELUA – TAVANOMAISTA KASVATUSTA VAI RAJOITUSTOIMIA?

Suomen oikeusjärjestelmä ja Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeussopimukset nojaavat periaatteeseen siitä, että lapsen vanhemmat tai muut lailliset huoltajat ovat ensisijaisesti vastuussa lapsen kasvatuksesta ja huolenpidosta. Julkisella vallalla on kuitenkin velvollisuus tukea vanhempia tämän kasvatustehtävänsä toteuttamisessa, ja tarvittaessa tehdä interventio lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi lapsen edun sitä vaatiessa.

Yksi mahdollisista interventiomuodoista on lastensuojelulain (417/2007, LSL) mukainen sijaishuolto. Sijaishuollossa lapsen hoito ja kasvatusta järjestetään kodin ulkopuolella esimerkiksi perhehoitona ja laitoshuoltona (LSL 49 §). Sijaishuollon aikana lapsella on oikeus ylläpitää ihmissuhteitaan esimerkiksi puhelimitse ja tavata perheenjäseniään, ja yhteydenpitoa on myös tuettava (LSL 54 §).

Sijaishuollossa olevaan lapseen voidaan LSL 11 luvun mukaan kohdistaa rajoitustoimenpiteitä, mikäli lain 61 a §:n mukaiset yleiset edellytykset täyttyvät. Perhehoidossa olevaan lapseen voidaan kohdistaa ainoastaan yhteydenpidon rajoitustoimia, mutta laitoshoidossa oleviin lapsiin voidaan kohdistaa lisäksi aineiden ja esineiden hallussapitoon, omaisuuteen, lähetäisiin, henkilökohtaisiin tiloihin, liikkumisvapauteen tai lapsen henkilöön liittyviä rajoitustoimenpiteitä. Rajoitustoimien rangaistuksenomainen käyttö on kyseisessä pykälässä kielletty, mutta käytännössä nuoret ovat kokeneet rajoitustoimenpiteet rangaistuksina.⁴

⁴ Utriainen, Sanni – Eriksson, Pia, Lastensuojelun rajoitustoimenpiteet valtion koulukodeissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 6/2023, s. 88.

Lastensuojelulakia päivitettäessä rajanvetoa kasvatuksellisten toimenpiteiden ja rajoitustoimien välillä pyrittiin selkeyttämään lisäämällä lakiin uusi 4 a §.⁵ Perustuslakivaliokunnan lausunnon⁶ jälkeen sosiaali- ja terveysvaliokunta muutti pykälän muotoilua poistamalla ehdotetusta tekstistä viittaukset monitulkintaisiin ja ajassa ja paikassa eläviin käsitteisiin, kuten tavanomaiseen kasvatukseen.⁷ Perustuslakivaliokunta katsoi alkuperäisen muotoilun voivan yhdessä säännöksen monitulkintaisten perusteluiden kanssa johtaa käytännössä rajanvedon epäselvyyteen ja rajoitustoimenpiteiden oikeutukseen kasvatuksellisilla perusteilla.⁸

Lausuntokierroksella olevassa lastensuojelulain uudistuksen hallituksen esitysluonnoksessa pyritään edelleen selkiyttämään kasvatuksellisen rajaamisen ja rajoitustoimenpiteiden välistä rajaa.⁹ Käytännön työssä epäselvyyksiä kasvatuksellisten toimenpiteiden ja rajoitustoimenpiteiden välillä esiintyy runsaasti, ja molempia toimenpiteitä tarvitaan usein yhdessä ja samanaikaisesti.¹⁰

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, kuinka lastensuojelulain uudistuksessa tulkitaan kasvatuksellisten toimenpiteiden sekä rajoitustoimenpiteiden välistä rajanvetoa. Tutkimustehtävään vastaamiseksi selvitetään, *miten kasvatuksellisia toimenpiteitä sanoitetaan oikeudellisesti, ja kuinka tämä oikeudellinen argumentaatio eroaa lapsen perusoikeuksiin puuttumisen mahdollistavista rajoitustoimenpiteistä?* Tutkimusintressinä on selvittää, miten oikeudellisesti kuvataan ja hahmotetaan sitä rajaa, mikä rajoitustoimenpiteiden ja kasvatuksellisten toimenpiteiden välille syntyy. Havainnoilla osallistutaan niin lastensuojelulain uudistukseen liittyvään oikeustieteelliseen keskusteluun, kuin myös laajemmin lapsen oikeuksia ja oikeusturvaa koskevaan tieteelliseen keskusteluun.

HEIKKI KALLIO

Suomen kriminaalipolitiikka on kiristynyt viime vuosina. Yhtenä syynä kiristymiselle on ollut haavoittuvassa asemassa olevien tahojen perus- ja ihmisoikeuksien korostuminen. Haavoittuvassa asemassa olevien suojelemisen korostuminen näkyy esimerkiksi seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun kokonaisuudistuksessa, jossa yhtenä tavoitteena oli lasten koskemattomuuden ja häiriöttömän kehityksen suojaamisen turvaaminen (HE 13/2022 vp.).

Suomessa on viime vuosina haluttu suojella ennen kaikkea lapsia ja nuoria. Huomionarvoista kuitenkin on, että Suomi ikääntyy ja samalla kaupungistuu. Maaseudut tyhjenevät nuorten muuttaessa kaupunkeihin, jolloin maaseuduille tai haja-asutusalueille jäävät monesti ikäihmiset. Samaan aikaan vanhusten joutuminen omaisuusrikosten uhreiksi on kasvanut (ks. Tilastokeskus – tilastotietokannat). Kyseiseen ongelmaan vastaaminen edellyttäisi esimerkiksi moniviranomaistoiminnan parantamista, mutta myös lainsäädännön, rikoslaki mukaan lukien, kriittistä tarkastelua. Kriminaalipolitiikan kiristämiselle myös tässä suhteessa olisi perus- ja ihmisoikeudet huomioiden tarvetta.

Turvaako rikoslaki nykyisellään riittävästi vanhuksien omaisuutta? Tätä kysymystä tarkastelemme tutkimuksessamme, jossa analysoimme rikoslain 28 luvun 2 §:n 1 momentin 2–3 kohdassa säädettyjä törkeän varkauden kvalifiointiperusteita ja niiden soveltamista hovioikeuskäytännössä vuosina 2017–

⁵ HE 237/2018, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta, s. 48.

⁶ PeVL 64/2018 vp, Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta.

⁷ StVM 42/2018 vp, Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta, s. 5.

⁸ PeVL 64/2018 vp, s. 3.

⁹ Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi, VN/2821/2024, s. 46

¹⁰ VN/2821/2024, s. 29 ja 66.

2022. Analyysimme perusteella ratkaisukäytännössä tukeudutaan paljon RL 28:2.1:n 1 kohtaan – *erittäin arvokas omaisuus* –, jolloin 2 ja 3 kohdan soveltuminen käsillä olevaan tapaukseen jää vähäisemmälle huomiolle. Uhrin haavoittuva asema on otettu huomioon erityisesti 3 kohdan arvioinnissa. Keskeisin avutonta tilaa osoittava seikka oikeuskäytännössä on ollut uhrin ikä tai ikään liittyvät terveysongelmat. Aineiston perusteella uhrin tulisi olla noin 80-vuotias, jotta häntä voitaisiin pitää normaalin iästä johtuvan fyysisen ja henkisen toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi avuttomassa tai hädänalaisessa tilassa olevana henkilönä. Kvalifointiperusteiden soveltuvuutta tulisi kuitenkin arvioida ensisijaisesti uhrin fyysisestä ja henkisestä toimintakyvystä esitetyn selvityksen perusteella, koska lain sanamuodon mukaan ratkaisevaa on uhrin avuttomuus tai hädänalaisuus, joka ei ole suoraan verrannollinen uhrin ikään.

Rikoslain 28:2.1:n 2 kohtaa – *anastamisella aiheutetaan rikoksen uhrille tämän olot huomioon ottaen erityisen tuntuva vahinko* – on puolestaan sovellettu erittäin harvoin. Kyseisen kohdan sanamuotoa olisikin syytä muuttaa. Ensinnäkin säännökseen tulisi lisätä vahingon lisäksi myös haitta. Tällöin se vastaisi luvaton käyttöä koskevia kriminalisointeja, kuten törkeää moottorikulkuneuvon käyttövarkautta koskevaa rikossäännöstä (RL 28:9b). Nyt 2 kohdan arvioinnissa huomio näyttää liiaksi kiinnittyvän taloudelliseen vahinkoon eikä tapauskohtaisessa arvioinnissa oteta niinkään huomioon sitä, mitä haittaa anastuksesta uhrille voi seurata. Toiseksi kyseinen kohta olisi hyvä muuttaa abstraktiksi vaarantamisrikokseksi. Tällöin ”on omiaan -rakenteen” pohjalta arvioitaisiin, onko tietyn omaisuuden anastaminen sellainen teko, että se tyypillisesti aiheuttaisi teon uhrille erityisen tuntuva vahinko tai haittaa. Koska vaaraedellytys arvioitaisiin objektiivisesti, olisi RL 28:2.1:n 2 kohta helpommin sovellettavissa, kun ratkaistavana olevassa tapauksessa ei tarvitsisi osoittaa konkreettista vahinkoa tai haittaa. Nämä muutokset olisivat omiaan suojaamaan kattavammin rikoksen uhreja erityisesti niissä tilanteissa, joissa anastettava omaisuus ei ole erittäin arvokasta.

DIONYSIA KANG, WHOSE AWARENESS OF RIGHTS? REFUSING THE GAZE OF UNFREE WORKERS AS PASSIVE IGNORANT VICTIMS

My presentation is based on analysis of a broader qualitative sociolegal study that seeks to understand how migration laws foster racial structures and *unfree* work conditions found in Finland’s food systems. In this presentation, I will focus on racially minoritized workers’ strategies to remedy their unfree and discriminating work conditions in the Finnish food systems. Like the global food systems characterised by Angela Harris (2021), the Finnish food systems is deeply embedded in *racial capitalist* structures, providing a “riveting case study of an international nexus of capital, colonialism, white supremacy”. Observable in Finland’s agricultural and seasonal work, platform delivery, food preparation, restaurants and service industries, the Finnish food system is sustained by racially minoritized and migrant underclass performing harsh, devalued and *unfree work*. Unfree labour is distinct from forced labour, and is not necessarily ‘illegal’ as workers may ‘accept’ work conditions that are below minimum legal standards. Nevertheless, migrant irregularity, a common driver of workers’ unfreedom, was recognized as vulnerability of human trafficking in the European Court of Human Rights (see *Chowdury and Others v. Greece*).

My presentation draws on data collected via 1) semi-structured interviews with 15 food systems workers working since 2020 and self-identify as being racially minoritized in Finland, 2) semi-structured interviews with 5 institutional actors working on areas linked to migrant integration and labour rights, and 3) desk research including news reports on exploitation in food systems. I will illustrate sexualized and racialized hinderance that racially minoritized workers encountered when negotiating and/or remedying their unfree work conditions. I argue that not only is the widespread normative focus on increasing migrants’ workers awareness of their rights insufficient to safeguard their rights and dignity in the context of unfree work conditions, such focus also obscures the structural causes of unfree work conditions and workers’ agency. This presentation serves as a proposition to institutional actors to ‘meet workers’ in workers’ pathway of

accessing rights and remedy; instead of, imposing and limiting how workers access their rights through institutionalised bureaucracy. Drawing from decolonial feminist praxis, my presentation is a scholarly and political epistemic intervention to recognise unfree workers' heterogeneous lived experiences, agency and knowledge in labour law research.

KATJA KARJALAINEN, LISE ERIKSSON, KAISA BELTRAN, SIIJAISYNNYTYSJÄRJESTELYT JA VANHEMMUUS: OIKEUDELLISIA JA INHIMILLISIÄ VAIKUTUKSIA SUOMESSA JA KOLUMBIASSA

Hedelmöityshoidoista on keskusteltu viime aikoina julkisuudessa paljon. Samaan aikaan ovat kasvaneet vaatimukset siitä, että kaikilla - myös yksinelävillä ja samaa sukupuolta olevilla pareilla - tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet perheen perustamiseen. Suomen hedelmöityshoitolaki (1237/2006) kieltää lääketieteellisesti avustetun sijaissynnytyksen, mikä tarkoittaa sitä, ettei ainakaan kohduttomien naisten ja miesparien lapsettomuutta voida hoitaa Suomessa. Sijaissynnyttäminen on kuitenkin sallittu monissa muissa valtioissa, mikä rohkaisee lasta haluavia turvautumaan ns. oikeudelliseen turismiin (*legal tourism*) ja kiertämään kansallista sijaissynnytyksieltä hakeutumalla järjestelyihin ulkomaille. Nämä kansainväliset järjestelyt nostavat esiin kysymyksiä, jotka liittyvät oikeusjärjestelmien erojen ja yhdenvertaisuuden lisäksi muun muassa vanhemmuuteen, lapsen etuun, osapuolten ottamiin oikeudellisiin, emotionaalisiin ja sosiaalisiin riskeihin, sekä sosiaaliseen ja globaaliin eriarvoisuuteen.

Helsingin käräjäoikeuden isyyden vahvistamispäätösten analysointi herättää kysymyksen siitä, että ketkä toimivat sijaissynnyttäjinä aiotuille vanhemmille ja millaisissa olosuhteissa sijaissynnyttäjät tekevät päätöksensä järjestelyyn ryhtymisestä taikka vanhemmuudesta luopumisesta sekä millainen heidän neuvotteluasemansa on lasta toivoviin suomalaisvanhempiin tai sijaissynnytyksiä järjestäviin kaupallisiin toimijoihin nähden. Viime kädessä kysymys on tällöin siitä, minkälaisille järjestelyille ja sopimuksille suomalainen tuomioistuin antaa oikeudellista merkitystä tunnustaessaan kansainvälisen sijaissynnytysjärjestelyn avulla syntyneen lapsen lapsi-vanhempisuhteen ensin isyyden vahvistamismenettelyn kautta isään ja lopulta perheen sisäisen adoption kautta toiseen aiottuun vanhempaan. Tällöin kysymys on edelleen siitä, miten lapsen oikeus saada tietää alkuperänsä turvataan taikka voidaanko sijaissynnyttäjän katsoa luopuneen oikeudellisesta vanhemmuudestaan pätevällä tavalla ja millaisia edellytyksiä luopumiselle tulisi asettaa (vrt. Haagin adoptioyleissopimus). Kansainvälisiin sijaissynnytysoikeusjärjestelyihin liittyvät vakavat epäselvyydet ovat yleisiä, mitä hyvin kuvastaa se, että EU:n ihmiskaupan vastaisen direktiivin (2011/36/EU) muutosehdotus laajentaa hyväksikäytön muodot kattamaan nimenomaisesti myös sijaissynnytykset.

Kansainvälisillä hedelmöitysmarkkinoilla on laajakantoisia oikeudellisia vaikutuksia ja ne tulevat pakottamaan sekä kansallisen että eurooppalaisen lainsäätäjän arvioimaan hedelmöityshoit- ja vanhemmuuslainsäädäntöä uudelleen. Pelkästään oikeustieteen keinoin ei voida kuitenkaan kattavasti saada tietoa siitä, mitä kansainvälisillä hedelmöityshoitomarkkinoilla tapahtuu, mitä vaikutuksia niillä on, taikka millaisia järjestelyjä ja sopimuksia vanhemmuuden tunnustamispäätösten takaa löytyy. Tämä tieto on kuitenkin äärimmäisen tärkeää eettisesti kestävän lainsäädännön laatimisen näkökulmasta. Siten olemme yhdistäneet yhteiskunnallista oikeustutkimusta ja tutkivaa journalismia saadaksemme tietoa aiheesta. Tässä alustuksessa tuomme esiin vanhemmuuden vahvistamista koskevan problematiikan ja esitämme alustavia tuloksia järjestelyiden vaikutuksista ja ongelmista Kolumbiassa tutkivan journalistin Kaisa Beltranin hankkiman kirjallisen aineiston ja haastattelujen pohjalta. Beltran haastatteli keväällä 2025 Bogotassa sijaissynnyttäjiä ja sijaissynnytysoikeusjärjestelyitä tarjoavia klinikoita. Myös suomalaisten lisääntymismatkailijoiden keskuudessa suosituissa kohteissa Kolumbiassa sijaissynnytyksiä harjoitetaan oikeudellisessa tyhjiössä.

VESA KOMULAINEN, SYYTTÄJÄN RANGAISTUSVAATIMUKSEN JA RIKOKSEN RUBRISOINNIN MERKITYS ANKKURINA RANGAISTUKSEN MITTAAMISESSA

”Kuvittele tilanne, jossa kaksi tuomaria antaisi erilaiset rangaistukset samasta rikoksesta tai sama tuomari tekisi erilaisen tuomion maanantaina kuin keskiviikkona tai ennen lounasta ja sen jälkeen.”

Virheet päätöksenteossa johtuvat kognitiivisista vinoumista. Psykologiassa sillä tarkoitetaan taipumusta hahmottaa ja painottaa havaintoja tietyillä tavoilla, jotka voivat johtaa epäjohdonmukaisiin ratkaisuihin. Yksi tunnettu päätöksentekoharha on ns. ankkurointivaikutus. Kognitiivinen ankkurointivinouma, joka liittyy erityisesti numeroihin, on yleisesti tunnustettu kognitiivisessa psykologiassa.

Kyselytutkimuksen tarkoitus oli selvittää, miten syyttäjän rangaistusvaatimus tai rikoksen rubrisointi vaikuttavat ns. ankkurina tuomarin rangaistuksen mittaamista koskevaan ratkaisuun tavallisimmissa usein esille tulevista rikoksista.

Tutkimus osoitti, että ankkuroinnilla on kokeellisissa olosuhteissa merkittävä vaikutus tuomareiden päätöksentekoon kattavassa otoksessa suomalaisia tuomareita. Syyttäjän ankarampi rangaistusvaatimus ja rikoksen rubrisointi törkeäksi tekemuodoksi korottivat rangaistusta muutoin identtisissä tapauksissa. Tämä on tietääkseni ensimmäinen Suomessa tehty empiirinen tutkimus, jossa ankkuroinnin vaikutusta päätöksentekoon tutkitaan. Sen tulokset osoittavat, että samat päättelyvirheet koskevat niin suomalaisia kuin ulkomaisiakin päätöksentekijöitä.

JULIA KORKMAN & SAKARI MELANDER, TBC

...

TARJA KOSKELA, KARHU TIUKASTI SUOJELTU ELÄINLAJI – METSÄSTYS VAIN LUVALLA JA ILMAN HOUKUTINTA: TOIMIKO SÄÄNTELY?

Suomen perustuslain 20.1 §:n mukaan vastuu luonnosta, sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Euroopan unionin luontodirektiivin (direktiivi luonnonvaraisen eläimistön ja kasvien suojelusta) liitteessä IV luetellaan lajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua. Direktiivin 12 artikla velvoittaa jäsenvaltiot kieltämään näiden lajien yksilöiden kaikenlaisen häirinnän ja tappamisen. Kielto ei kuitenkaan ole ehdoton: 16 artiklan mukaan poikkeuksia voidaan myöntää, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole ja jos toimenpide ei vaaranna lajin suotuisan suojelutason saavuttamista. Tällöin metsästyksen on täytettävä jokin artiklassa mainituista erityisistä poikkeusperusteista.

Karhu kuuluu luontodirektiivissä tiukasti suojeltuihin eläinlajeihin, ja sen metsästäminen edellyttää poikkeuslupaa. Sen metsästyksessä on kiellettyä käyttää haaskaa tai mitä tahansa ihmisen perustamaa houkutinta, joka perustuu hajuun tai karhun ravintoon, jos tarkoituksena on karhun houkuttelu sen avulla (metsästyslaki 33.2 § 3 kohta). Haaskalla tarkoitetaan tarkoituksella luontoon jätettyä kuollutta eläintä – olipa kyseessä lemmikki, tuotantoeläin tai villieläin. Myös luonnollisesti kuolleen tai suurpedon tappaman eläimen raato katsotaan haaskaksi. Lisäksi karhun metsästyksessä on kiellettyä käyttää luonnollisia tai keinotekoisia hajuja. Poikkeuksena kiellosta on elinkeinotoimintana harjoitettava luontokuvaus ja katselutoiminta, jota säädellään erikseen turvallisuus- ja ilmoitusvelvoittein.

Sääntelyn rikkomisen voi täyttää metsästysrikoksen tunnusmerkistön, jos henkilö toimii tahallisesti tai törkeän huolimattomasti. Ravintohoukuttimien käyttämisen kiellosta karhun metsästyksessä on keskeinen osa sääntelyä ja tukee luontodirektiivin tavoitetta turvata lajin suojelutaso.

Jotta henkilön voidaan katsoa syyllistyneen ravintohoukuttimen käyttämiseen, se edellyttää sitä, että hän on tietoinen haaskasta tai ihmisen perustamaan ravintoon tai hajuun perustuvasta houkuttimesta tai hän on rikkonut huolellisuusveloitteensa asian selvittämisessä. Jos karhu ammutaan luonnollisesti kuolleen eläimen raadon läheisyydessä, mutta metsästäjä ei ole hyödyntänyt haaskaa metsästyksessä, ei teko täytä rikoksen tunnusmerkistöä.

Artikkelissa analysoidaan empiirisen aineiston avulla esitutkinnassa tehtyjä rajoittamispäätöksiä, syyttäjien tekemiä syyttämättäjäättämispäätöksiä ja käräjäoikeuksien tuomioita tapauksissa, joissa on epäilty ravintohoukuttimen käyttöä sinänsä laillisessa karhunmetsästyksessä. Oikeuskäytännön valossa ravintohoukuttimen lainvastaisen hyödyntämisen toteen näyttäminen on osoittautunut haastavaksi. Kun sääntely ei toteudu käytännössä, voidaan perustellusti kysyä, toteutuuko myöskään vastuu karhujen suojelusta?

TOOMAS KOTKAS, ACCOUNTABILITY WITHOUT COMPETENCE: THE PARADOX OF THE WELLBEING SERVICES COUNTIES

...

JAANA KOVALAINEN & KATARIINA KILPIVAARA, HOITOON PÄÄSY – KUKA PÄÄTTÄÄ JA MILLÄ PERUSTEELLA?

Tutkimuksemme käsittelee hoitoon pääsyä julkisessa terveydenhuollossa. Tutkimme, miten hoitoon pääsystä säädetään ja miten se tosiasiaassa toteutuu: onko päätöksentekoprosessi linjassa lainsäädännön kanssa? Tutkimme, ilmentävätkö hoitoon pääsystä päättämisen ketju yhdenvertaisuuden toteutumista, onko se eettisesti kestävä ja toisaalta myös onko päätöksentekoketju sillä tavoin tehokas, että niukkenevia budjettivaroja voidaan objektiivisesti havaita käytettävän tehokkaasti ja lainsäätäjän ilmaiseman tavoitteen mukaisesti. Tutkimuksessamme käsittelemme myös priorisointiin liittyviä kysymyksiä. Tutkimuksessamme liikumme siten oikeus- ja lääketieteellisen tutkimuksen sekä poliittisen ohjauksen ja talouden alueella. Tutkimuksessamme käytämme esimerkkinä erikoissairaanhoidon kiireettömän hoitoonpääsyn päätöksentekorakennetta.

Tarkastelemme hoitoon pääsyä kirjallisuuden, oikeuskäytännön ja toimintapolitiikkadokumenttien pohjalta paitsi potilaan näkökulmasta, osittain myös mesotasolla terveydenhuollon järjestäjän, ja makrotasolla poliittisen päätöksenteon näkökulmista. Oikeudellisesti tutkimus paikantuu oikeus- ja yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen sekä access to justice -lähestymistapaan. Tutkimme, millä tavalla lainsäädäntö, poliittiset ja muut tavoitteet ohjaavat terveydenhuoltopalvelun järjestäjää muun muassa terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston avulla ja miten laissa ilmaistu lääketieteelliseen näkemys perustuva ”terveydentilan edellyttämä hoito” -arvio muotoutuu päätöksentekoprosessissa. Analysoimme erikoissairaanhoidon päätöksenteon rakennetta kompleksisuusteorian avulla. Havainnollistamme rakennetta moniulotteisella vuorovaikutuskartalla. Tutkimusotteemme on tieteiden välinen, paikoin myös transdisiplinaarinen.

Poliittiset säästöpainot luovat suuria haasteita terveydenhuollon kestävyydelle ja oikeudenmukaisuudelle, mutta toisaalta ne voivat luoda tilanteen, jossa on mahdollisuus kehittää entistä laadukkaampia palveluita purkamalla vanhoja tehottomia tekemisen tapoja. Sitra mainitsee myös *talouden kehityksen* yhdeksi yhteiskunnan megatrendeistä ja mihin tarjotaan ratkaisuksi *uusintavaa taloutta*. Sillä tarkoitetaan tapaa, jossa samalla kun ratkotaan talouteen syntyneitä ongelmia, korjataan myös itse juurisyytä. Tutkimuksemme toimii vastaavalla tavalla; lainsäädäntömme määrittää hoitoon

pääsyn riittävyyden arvioinnin vahvasti aikaan sidonnaisena ja on säädetty aikamääreitä, jossa hoitoon on päästävä, kun tulisi ratkoa sellaisia hoitoon pääsyyn liittyviä prosesseja, jotka ovat vaikuttavuudeltaan tehokkaampia - ongelman juurisyitä. Tutkimuksessamme avaamme oikeudellisten keinojen mahdollisuuksia puuttua juurisyihin ja toisaalta myös tosiasiallisten keinojen merkitystä. Tavoitteenamme on avata päätöksentekoprosessi siten, että sekä prosessin, sen osien ja keskinäisten riippuvuuksien ja vaikutusten toteutumista voidaan arvioida myös eettisten näkökulmien valossa. Nähdäksemme ei ole riittävää, että hoitoon pääsy tapahtuu muodollisesti oikein, sen täytyisi tapahtua myös kansalaisten näkökulmasta hyväksyttävien kriteerein ja eettisesti kestävällä tavalla.

SAMULI KULMALA, KVERULANTIT JA SARJAVALLITAJAT

Kverulantti-termillä viitataan etenkin erinäisiä viranomaismenettelyjä korostetun toistuvasti ja yleensä perusteetta käyttäviin henkilöihin. Kverulanteista käytetään monesti synonyyminä nimitystä sarjavalittaja. Ruotsin kielessä vastaava termi on rätthaverist ja englannin kielessä querulant tai vexatious litigant. Toisinaan näiden henkilöiden vaatimukset saavat sellaisia piirteitä ja mittasuhteita, että he vaikuttavat vieraantuneen todellisuudesta. Kverulatiivisen käytöksen taustalla on epäilty vaikuttavan jotain psyykkisiä erityispiirteitä tai häiriöitä. Käytöksestä voi aiheutua vakavaa haittaa henkilön omille taloudelliselle, sosiaalisille tai henkilökohtaisille intresseille sekä häiritsevä vaikutus riidan vastapuolelle sekä tuomioistuimille ja muille viranomaisille, jotka ratkovat valituksia.

Olen tutkinut kverulantti-ilmiötä oikeustieteen ja oikeuspsykologian näkökulmasta ja julkaissut siitä vuonna 2025 artikkelin Edilex-sarjassa (2025/3, 12.2.2025). Kverulantti-ilmiötä ei ole tähän mennessä suomalaisessa oikeustieteellisessä kirjallisuudessa paljoa käsitelty. Aihetta on kuitenkin tutkittu varsin paljon ulkomailla, ja aihetta koskevaa tuoretta tutkimusta on saatavilla sekä psykologian että oikeustieteen näkökulmasta. Tutkimukseni liittyy oikeustieteelliseen väitöskirjatyöhöni aiheesta oikeuden väärinkäytön kielto ja oikeudenkäynnit.

Kverulantteja käsitellyt artikkelini koski ensinnäkin kverulantin ja sarjavalittajan käsitteen merkitystä ja sisältöä kverulantteja koskevan tutkimuskirjallisuuden valossa. Lisäksi pyrin tarkastelemaan kverulatiivisten piirteiden sisältöä sekä niiden liityntää mielenterveyden häiriöihin. Olen myös tehnyt empiirisen kyselytutkimuksen, joka toteutettiin lähettämällä eri viranomaistahoille verkkolomake, jolla pyrittiin selvittämään suomalaisten viranomaistahojen kokemuksia kverulanteista ja sarjavalittajista. Kyselytutkimuksen tavoite ja tarkoitus oli selvittää viranomaistahojen käsitystä kverulanttien/sarjavalittajien: 1. määrästä, 2. kverulanttien ominaispiirteistä sekä 3. kverulanttien aiheuttaman työn määrästä suhteessa keskivertoasiakkaaseen. Esitykseni käsittelisi näitä samoja teemoja.

Kverulantteihin liittyvät haasteet linkittyvät muun muassa kysymykseen, missä määrin yksilöiden pääsyä oikeuteen voidaan rajoittaa ja millä perusteilla. Kverulanttien toistuvat kanteet kuormittavat oikeusjärjestelmää sekä niitä tahoja, joita he toistuvasti haastavat oikeuteen. Missä määrin yksilö voi muille aiheutuvasta haitasta välittämättä hyödyntää oikeudenkäyntejä ja muita viranomaispalveluja? Voimakkaaseen kverulatiiviseen käytökseen on epäilty liittyvän erinäisiä mielenterveyden häiriöitä, kuten vainoharhaisuutta. Tämä herättää kysymään, missä määrin kverulantit kykenevät rationaalisesti arvioimaan toimintansa hyötyjä ja haittoja, ja missä määrin heidän voi katsoa olevan vastuussa toiminnastaan. Voidaan kysyä, millaisilla keinoilla heidän käyttökseenä voitaisiin vaikuttaa, kun toiminnassa ilmenee piirteitä, jotka viittaavat rationaalisen harkinnan puuttumiseen ja todellisuudesta vieraantumiseen.

MIKA LAUNIALA, TURVALLISTAMINEN, TUOMIOISTUIMEN RESILIENSSI JA EPÄTURVALLISTAMINEN – MILLÄ MENETELMILLÄ NÄITÄ TUTKISIN?

Suunnitellun tutkimuksen teoreettinen viitekehys yhdistää turvallistamisteorian (Kööpenhaminan koulukunta) ja resilienssiteorian oikeuslaitoksen kontekstissa. Viitekehysten avulla jäsennetään, miten turvallisuushuomioita rakennetaan (turvallistaminen), miten instituutiot kestävät niitä (resilienssi) ja millä tavoin uhkia puretaan tai normalisoidaan (epäturvallistaminen).

Kankaanpään terrorismirikosepäily nousi joulukuussa 2021 poikkeukselliseksi turvallisuuspoliittiseksi tapaukseksi. Kyseessä oli Suomen ensimmäinen terrorismiepäily, joka liitettiin äärioikeistolaiseen ajatteluun. Viisi nuorta miestä vangittiin epäiltynä terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten valmistelusta, ja heihin kohdistettiin laajasti myös muita pakkokeinoja. Viranomaisten käyttämä kieli oli voimakasta: esimerkiksi Suojelupoliisi kuvasi ryhmän tavoitteeksi yhteiskunnan romahduttamisen väkivaltaisilla keinoilla ja rotusodan aloittamisen, mikä kehysti uhkakuvan syntymistä julkisessa keskustelussa. Käräjäoikeus kuitenkin hylkäsi terrorismisyytteen vedoten muun muassa jokaiselle jo perustuslaissa turvattuun oikeuteen hankkia ja vastaanottaa tietoa sekä pitää mielipiteitä.

Tapaus herättää kysymyksiä muun muassa viranomaisten käyttämän voimakkaan retorikan vaikutuksista. Suunnitellussa tutkimuksessa tapausta tarkasteltaisiin kolmen keskeisen käsitteen kautta: turvallistaminen, tuomioistuimen resilienssi ja epäturvallistaminen. Turvallistaminen viittaa prosessiin, jossa ilmiö esitetään eksistentiaalisena uhkana, mikä oikeuttaa poikkeuksellisia toimenpiteitä. Resilienssillä tarkoitetaan tuomioistuimen kykyä säilyttää toimintakykynsä ja riippumattomuutensa ulkoisen paineen alla. Epäturvallistaminen puolestaan kuvaa, kuinka uhkaksi määritelty ilmiö palautetaan normaaleihin yhteiskunnallisiin ja oikeudellisiin uumiin.

Suunniteltu tutkimus olisi tapaustutkimus. Aineistona hyödynnettäisiin oikeudenkäyntiasiakirjoja, viranomaisten viestintää ja media-aineistoa. Tavoitteena olisi ymmärtää, miten uhkakuvia rakennetaan ja puretaan sekä miten oikeusvaltio kestää luotujen uhkakuvien aiheuttamaa painetta. Lähtökohtana olisi syvälinen tarkastelu siitä, millaisia riskejä liiallinen turvallistaminen voi aiheuttaa oikeusvaltiolle ja miten tuomioistuimet voivat säilyttää resilienssinsä sekä turvata oikeusvaltioperiaatteen säilymistä.

Vastattavat tutkimuskysymykset olisivat:

1. Miten Kankaanpään terrorismiepäilyt turvallistettiin? Kenen toimesta ja millä tavoin tapauksesta puhuttiin turvallisuuskysymyksenä esimerkiksi viranomaisten tiedotteissa ja mediassa? Mitkä diskurssit ja retoriset keinot loivat käsitystä eksistentiaalisesta uhasta? Oliko uhkakuvan rakentamisella kaikilta osin todelliset perusteet?
2. Miten käräjäoikeus ja hovioikeus reagoivat turvallistamiseen, ja miten oikeuslaitos osoitti resilienssiä? Tarkastellaan, ilmenikö turvallistaminen luoma paine tuomioistuimen menettelyissä. Arvioidaan, kestäkö tuomioistuinlaitos ulkoiset paineet ja säilyttikö se riippumattomuutensa.
3. Ilmenikö tapauksen käsittelyn aikana epäturvallistamista ja millä tavoin? Palautettiin tapausta missään vaiheessa takaisin "normaaliuumiin" turvallisuuskehityksen purkautuessa? Kuka palautti (epäturvallisti), millä keinoilla ja missä vaiheessa? Onko tuomioistuinten päätösten epäturvallistamista koskevien toimenpiteiden välillä ajallinen tai muu yhteys?

Esittäjä on aikaisemmin tehnyt lähinnä lainopillista tutkimusta. Nyt hän haluaisi esityksensä perusteella käydä keskustelua menetelmävalinnasta ja sen käsitteellistämisestä edellä kuvatussa tutkimusasetelmassa.

RIIKKA LÖNNBLAD, SHAPING THE PAST FOR THE FUTURE? A FUTURE-ORIENTED APPROACH TO THE RIGHT TO BE FORGOTTEN

Privacy law has traditionally been firmly anchored to the present as privacy rights in general allow the individual to limit or determine what others can know about their lives, acts, and characteristics in the here-and-now. Recently, European privacy law has also acquired a retrospective dimension in the 'right to be forgotten', which allows the individual to restrict the accessibility or to demand the removal or alteration of information relating to their past. The right to be forgotten thus regulates the relation between the past and the present, and it has often been depicted as a right to deconstruction of identity, or as a right to a clean slate despite past errors. However, the right to be forgotten also discloses a future-oriented aspect in privacy law. Not only does the right to be forgotten affect what others can know about the individual in the future but it also shapes future people's capacity of remembrance and limits their power to acquire knowledge about their past.

In the presentation, I explore these different temporal elements of privacy protection in the European Court of Human Rights' jurisprudence on the right to be forgotten. A close reading of ECtHR case law reveals how the Court has become both an arbiter of the past and an appraiser of the long-term value of historical information. In particular, the balancing criteria formulated in the 2023 judgment of *Hurbain v. Belgium* provide a way for expressing retrospective as well as prospective considerations in the context of the right to be forgotten. Nevertheless, the Court's application of these criteria also demonstrates a tendency to downplay the prospective or long-term aspects of the exercise of the right to be forgotten and to overlook the temporal and intergenerational dimensions involved. Even though the right to be forgotten provides an arena for rethinking the relation between time and privacy law, it may also end up shaping the past for the purposes of the present – and leaving the future to care for itself.

VENLA MATHLEIN, ELÄINTEN OIKEUDELLISEN ASEMAN UUELLEENARVIOINTI: HYVINVOINTIPARADIGMASTA KOHTI PERUSTUSLAILLISTA SUOJAA

Vaikka eläinsuojelusäätely on lisääntynyt merkittävästi viime vuosina, lainsäädäntö ei ole kyennyt rajoittamaan eläinten laajamittaista hyödyntämistä ruoantuotannossa ja muilla sektoreilla. Tämä asettaa kyseenalaiseksi nykyisen säätelyn toimivuuden niin eläinten kuin laajemman ekologisen kestävyysnäkökulmasta. Eläinten nykyinen oikeudellinen suojele rakentuu niin sanotun hyvinvointiparadigman varaan. Hyvinvointiparadigma ei kyseenalaista eläinten käyttöä ihmisen tarpeisiin, vaan pyrkii rajoittamaan eläimille aiheutettua "tarpeetonta kärsimystä". Esimerkiksi ruoantuotannossa tämä tarkoittaa, että lainsäädäntö koskee eläinten pito-olosuhteita, käsittelyä, kuljetusta ja teurastusta, mutta ei tarjoa oikeudellisia mekanismeja arvioida itse käytön tai siihen liittyvän kärsimyksen välttämättömyyttä. Laki ei siis kiellä eläinten tappamista tai kärsimystä aiheuttavia käytäntöjä – se ainoastaan sääntelee niitä. Hyvinvointiparadigma ei myöskään aseta rajoja eläinten määrälliselle käytölle, vaan mahdollistaa eläinten hyödyntämisen käytännössä rajattomasti, kunhan säädetyt vähimmäisehdot täyttyvät.

Eläinten käyttöä koskeva säätely on historiallisesti muotoutunut vahvojen taloudellisten, kulttuuristen ja poliittisten intressien ohjaamana. Vaikka eläinten tuntoisuus tunnustettaisiin nimenomaisesti tai välillisesti eläinsuojelunormiston kautta, eläinten oikeudellinen asema määräytyy edelleen ensisijaisesti ihmiskeskeisestä näkökulmasta käsin. Eläinsuojelulainsäädäntöä voidaan pitää ihmisen taloudellisia oikeuksia – kuten elinkeinovapautta – rajoittavana, mutta sen on katsottu käytännössä enemmän mahdollistavan eläinten hyödyntämisen kuin estävän sitä. Lisäksi säätelyn valvonta ja täytäntöönpano ovat monilta osin puutteellisia, mikä heikentää suojelun vaikuttavuutta.

Eläinten heikon oikeudellisen aseman vaikutukset ulottuvat eläinten kohtelusta laajempiin yhteiskunnallisiin ja globaaleihin kysymyksiin. Ruoantuotantoon liittyvä eläinten käyttö on merkittävä tekijä ympäristö- ja ilmastokriisin taustalla, ja se kytkeytyy myös pandemiariskeihin, kuten zoonoottisten tautien leviämiseen. Samalla luonnonvaraiset eläimet ja niiden elinympäristöt kärsivät kiihtyvistä luontokadosta. Tieteellisen tiedon valossa eläinten aseman uudelleenarviointi on yhä keskeisempi osa oikeudellista ja yhteiskunnallista keskustelua sekä kestävyysmurroksen ratkaisuja.

Esityksessä tarkastellaan eläinsuojelun nykytilaa ja sen rakenteellisia ongelmia oikeudellisesta näkökulmasta. Tarkastelun kohteena on erityisesti perustuslain rooli eläinten oikeudellisen aseman kehittämisessä. Esityksessä ehdotetaan kriteerejä sille, millainen perusoikeuskirjaus voisi vahvistaa eläinten asemaa oikeudellisesti suojeltuina intresseinä ja siten edistää oikeusjärjestelmän vastuullisuutta.

MERI MONONEN-MATIAS, KUN LUONTO SAA ÄÄNEN: ALKUPERÄISKANSOJEN OIKEUSTIETO JA MULTISPECIES JUSTICE

Tämä esitys tarkastelee alkuperäiskansojen oikeusjärjestelmien merkitystä multispecies justice -paradigman kehittämisessä. Perustuen 19 vuoden etnografiseen työhön alkuperäiskansojen parissa ja julkaistuun tutkimukseen *Buen Vivir* -filosofiasta (Mononen-Matias 2024), esitys analysoi kahta erilaista lähestymistapaa alkuperäiskansojen oikeuksien toteutumiseen. Bolivian ja Ecuadorin "ylhäältä alas" -malli on inkorporoinut alkuperäiskansojen käsitteet kuten *Buen Vivir* – hyvä elämä ja luonnonoikeudet valtion perustuslakiin ja lainsäädäntöön. Oaxacan zapoteekkiyhteisöjen ja zapatistien "ruohonjuuritasolta ylös" -malli puolestaan edustaa autonomista oikeuskäytäntöä, jossa alkuperäiskansojen oikeusjärjestelmät toteutuvat paikallisyhteisöjen omien instituutioiden kautta. Esitys vertailee näiden kahden lähestymistavan toteutumista käytännössä.

Kenttätöni Oaxacassa osoittaa, miten zapoteekkiyhteisöt soveltavat omia oikeusjärjestelmiään käytännössä. Henkilökohtainen kokemus Berta Cáceresin tapauksen seuraamisesta ja Agua Zarca -patoprojektin vastustamisesta illustroi konkreettisesti sitä, miten kansainväliset rahoitusjärjestelmät ohittavat paikallisen päätösvallan ja FPIC-periaatteen (Free, Prior and Informed Consent). Multispecies justice tarjoaa radikaalin vaihtoehdon laajentamalla oikeussubjektiutta koskemaan ei-inhimillisiä olentoja. Alkuperäiskansojen oikeustraditioissa kaikilla olennoilla on oikeus olemassaoloon ja kukoistukseen, mikä haastaa länsimaisen käsityksen luonnosta omaisuutena. Uuden-Seelannin Whanganui -joen ja Kolumbian Atrato -joen juridiset oikeudet osoittavat käytännön mahdollisuuksia.

Esitys päättyy vertailevaan analyysiin siitä, miten nämä kaksi lähestymistapaa - konstitutionaalinen incorporointi versus autonominen käytäntö - onnistuvat toteuttamaan alkuperäiskansojen oikeustietoa. Pohdin myös sitä, miten oikeustiede voisi tunnustaa molemmat mallit tasavertaisina ja sisällyttää multispecies -näkökulman lainsäädäntöön. Kuten Berta Cáceres Goldman Prize -puheessaan 2015 sanoi: "Wake up, humanity! There is no more time."

ANU MUTANEN, THE RIGHTS OF FUTURE GENERATIONS IN FINLAND – AN ANALYSIS OF CLIMATE CASES IN HUMAN RIGHTS CONTEXT

The rights of future generations have become an increasingly relevant topic within legal discourse and practice. This is particularly due to climate litigation, where the legality and adequacy of state measures in environmental protection are challenged in light of the rights of future generations. Additionally, recent

crises such as the war in Ukraine and the Covid-19 pandemic have underscored the growing future orientation of law.

The legal nature of the rights of future generations is inherently complex. It is juridically challenging to define 'future generations' and to delineate their rights precisely. Given the topicality and complexity of the subject at hand, this presentation aims to explore what the concept of future generations signifies from a legal perspective, and to examine the legal grounds and implications associated with these rights, particularly in relation to national climate trials.

The presentation contextualizes the study of future generations within Finland's national legal order. The rights of future generations are becoming increasingly relevant in Finland, as evidenced by the country's first climate case in 2023, followed by another in 2025. This presentation examines these cases in relation to significant European Court of Human Rights decisions (*Duarte Agostinho and Others v. Portugal and 32 Other States*, 2024, and *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland*, 2024) and discusses their implications for the legal standing of future generations in Finland.

NIINA MÄNTYLÄ & VILLE KARJALAINEN, TEKÖÄLY JA JULKISEN SEKTORIN VASTUUSÄÄNTELY EUROOPPALAISTUMISEN VALOSSA

EU-oikeus ja kansallinen sääntely korostavat ihmisen roolia erityisesti hallinnollisessa päätöksenteossa ja korkean riskin tekoälyjärjestelmissä, eikä vastuusääntöjen merkitys ole katoamassa. Samalla eurooppalainen kehitys kuitenkin edistää joitakin muutoksia vastuusääntelyn osalta, kuten yksityisen ja julkisen sektorin vastuusääntelyn lähentymistä, organisaatiovastuun kasvavaa merkitystä sekä vastuusääntelyn eriytymistä tietyillä aloilla. EU-tasolla ei ole erillistä tekoälyn hyödyntämiseen liittyvää julkisen sektorin vastuusääntelyä, vaan tarkoituksena on suojata kansalaisia, joiden oikeuksia on loukattu tai jotka ovat kärsineet vahinkoa tekoälyn käytön seurauksena. EU-sääntely myös sallii edelleen jäsenvaltioiden väliset erot vahingonkorvausoikeudessa, eikä se koske rikosoikeudellista vastuuta. Erityisesti virkavastuuta toteutetaan siten edelleen korostuneesti kansallisin sääntelyn avulla ja tällä on keskeinen merkitys julkisen sektorin väärinkäytöksiä ennaltaehkäisevän ja luottamusta rakentavan tehtävän kannalta. Esityksessämme pyrimme analysoimaan julkisen sektorin vastuusääntelyn tulevaisuutta ja eurooppalaistumisen vaikutusta siihen erityisesti tekoälyn aikakaudella. Samalla analysoimme myös sitä, onko oikeuskulttuurilla vaikutusta siihen, kuinka eri maissa ratkaistaan tekoälyyn liittyvät vastuuhaasteet. Tai mihin suuntaan virkavastuusääntelyn tulevaisuus yleensäkin kulkee? Lopuksi pohdimme myös, onko tekoälyjärjestelmän itsensä vastuulla mitään sijaa julkisen sektorin vastuukysymyksiä pohdittaessa. Mitä julkisen sektorin erityispiirteistä seuraa? Tämä linkittyy erityisesti kysymykseen julkisen vallan käytön kontrolloinnista ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien turvaamisesta.

JOUKO NUOTILA & ANNA HURMERINTA-HAANPÄÄ, PRINCIPLES AND PROVISIONS FACILITATING COLLABORATION IN ALLIANCE PROJECT CONTRACTS

One of the key fundamentals of alliance projects is true collaboration between the project parties. Early involvement of project parties is needed in uncertain and complex business environments, particularly when project owner lacks context specific competencies to design and specify project characteristics, such as financing, technology, special work processes, or special skills for specific tasks. Traditional project contracting and governance models rely on contracting and subcontracting arrangements that focus on control and safeguarding mechanisms to ensure that contractors' objectives are aligned with the

project owner's goals. However, this approach is ineffective in uncertain business environments, where project owners lack the capability to plan and specify the project and need contributions from external organizations for the project front-end and specification. As alliance projects are often unique and complex megaprojects, the uncertainty continues also during the project implementation phase. Thus, there is a continuous need for adjustments, which fits poorly with traditional, rigid contracting approaches. Consequently, the number of alliance projects that have adopted new contracting and governance models to facilitate trust and collaboration between project parties has increased especially in the infrastructure construction industry.

In this presentation, we present our research in which we analysed principles and provisions facilitating collaboration in Finnish public sector alliance project contracts. In addition, we investigated what type of practical governance and collaboration models they aim to enforce. Based on our analysis we discuss the possible challenges involved in implementing collaborative principles and provisions in practice, as well as the difficulties associated with establishing criteria and measures of collaboration for monitoring and enforcing these principles. Finally, we invite the audience to discuss new empirical approaches to increase multidisciplinary law & management research on (collaborative) contracts.

JOUKO NUOTILA, EMILIA TAIMI, ELIAS HANSEN-HAUG, MALLA HUUSKO, EU INDUSTRY REGULATIONS FOR SUSTAINABILITY TRANSITIONS: EFFECTIVE OR INSUFFICIENT?

The European Union has enacted several laws in the 2020s aimed at promoting the sustainability transition and mitigating climate change and biodiversity loss. These legislative efforts are central to the European Green Deal, which seeks to make the EU climate-neutral by 2050. New sustainability regulations collectively aim to reduce greenhouse gas emissions, restore natural ecosystems, and ensure that economic activities are environmentally sustainable.

In addition to the EU and member state level climate regulations, new regulations have also been introduced to industries operating in the EU market to accelerate the sustainability transitions and growth of the circular economy. For example, the Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR) aims to enhance product sustainability, promote resource efficiency, prevent waste, improve market transparency by introducing digital product passports, and support circular economy practices. In addition, there are new product group specific legislation, e.g., Regulation Concerning Batteries and Waste Batteries, including requirements for digital battery passports. The Batteries Regulation aims to enhance sustainability, safety, and circularity within the battery industry. Key provisions include requirements for carbon footprint declarations, recycled content, performance and durability standards, removability and replaceability of batteries, and labelling and accessing product information via a digital battery passport.

In this presentation, we will discuss the ESPR and the Batteries Regulation and evaluate their impact on affected industries. First, we will critically assess the role of ESPR in manufacturing operations and supply chains and then evaluate with examples whether ESPR will succeed in increasing the circular economy of the targeted products. Based on the interviews among the industry representatives, we analyse the effectiveness of the Batteries Regulation to enable and increase circular economy operations around electric vehicle batteries. We conclude our presentation by summarising the challenges related to the analysed legislative instruments. The research presentation is based on the ongoing consortium project “Circular economy of batteries – future value chains, business models, technology, and legislation” funded by the European Union.

EMIL OLJEMARK, ACCESS OF SUB-NATIONAL AUTHORITIES TO THE EU COURT SYSTEM - LEVELS AND SUBJECTIVITY AS COMPLEX ACCOUNTABILITY ISSUES

...

TADE OYEWUNMI, BUILDING BRIDGES FOR ANIMALS, A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS OF THE 3RS IN ANIMAL RESEARCH LEGISLATION IN FINLAND AND SWITZERLAND

Regulatory accountability largely depends on transparency, a rational explanation of decision-making by relevant institutions (e.g., regarding certification or licensing), an independent review and scrutiny of regulatory actions, as well as the right of affected private or public stakeholders to challenge decisions when necessary. In 2024, the Council and European Parliament approved a EU certification framework for permanent carbon removals, carbon farming and carbon storage in products (the “Certification Framework”).¹¹ Among other things, the Certification Framework is expected to enhance the environmental integrity and transparency of permanent carbon removals, carbon farming and carbon storage, and consequently energy decarbonization projects relying on carbon capture, use and storage (CCUS) technologies.¹² Apart from the objective of incorporating trust and reducing administrative costs in carbon removal markets, the voluntary nature of the Certification Framework is designed to ensure that public and private certification schemes will be able to apply for recognition by the Commission.

Energy and industrial decarbonisation technologies such as natural gas power plant with CCS, combined heat and power plants, steel and cement production with CCUS, and carbon removal projects such as bioenergy with CCS and direct air capture systems are expected to play key roles in the EU and global objectives towards carbon neutrality and net-zero emissions by 2050.¹³ To qualify for certification, these carbon removal initiatives must (a) lead to quantified net carbon removal benefit or net soil emission reduction benefit; (b) be additional, meaning that they go beyond statutory requirements at the level of an individual operator and they need the incentive effect of the certification to become financially viable; (c) ensure long-term storage of carbon while minimising the risk of carbon release; and (d) not cause any significant harm to the environment and should be able to result in co-benefits to one or more sustainability goals. In addition, there is an accountability-related requirement for independent verification by third-party certification bodies. Thus, this presentation will review the role and implications of the EU’s Certification Framework as a tool for incorporating accountability into energy decarbonization projects that rely on CCUS technologies to meet energy sustainability goals.

¹¹ The Council of the EU, *Council greenlights EU certification framework for permanent carbon removals, carbon farming and carbon storage in products*, (Press release, 19 November 2024) at <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/11/19/council-greenlights-eu-certification-framework-for-permanent-carbon-removals-carbon-farming-and-carbon-storage-in-products/>; Regulation Of The European Parliament and of the Council Establishing a Union Certification Framework for Permanent Carbon Removals, Carbon Farming and Carbon Storage In Products, (PE-CONS 92/1/24 REV 1 Strasbourg, 27 November 2024).

¹² Kim Talus and Reza Maddahi, Carbon capture and utilization under EU law: impermanent storage of CO₂ in products and pre-combustion carbon capture, (2024) 17(5) *Journal of World Energy Law & Business*, 295–308; Tade Oyewunmi and Ryan Haddad, ‘Offtake and Transportation Agreements in Carbon Capture Utilization and Storage Projects,’ (2024) 24(2) *Wyoming Law Review*, pp. 373-426; Kim Talus and Tade Oyewunmi, ‘Investing in Carbon Capture Technologies and Net-Zero Pathways in the US and EU: Recent Legal and Policy Considerations’ (2024) *OGEL Energy Journal* at www.ogel.org/article.asp?key=4147; the International Energy Agency (IEA), *CCUS Policies and Business Models: Building a Commercial Market* (IEA Publications, 27 November 2023) at www.iea.org/reports/ccus-policies-and-business-models-building-a-commercial-market (accessed 2 May 2025).

¹³ The European Commission, *Industrial carbon management Legislative framework*, at https://climate.ec.europa.eu/eu-action/industrial-carbon-management/legislative-framework_en (accessed 2 May 2025).

JUAN FRANCISCO PÉREZ GÁLVEZ, THE NEW CONCEPTION OF HEALTH SERVICES

Covid-19 has been a turning point in the provision of health services. Faced with a reality that presented unexpected difficulties, the provision of care by telephone, electronically and digitally has been presented as a realistic option that has made it possible to attend to the population, but not without overcoming many difficulties. But what this reality has done is to intensify a line of strategy that had already been articulated at the international, supra-state and national levels. This turning point has been accentuated by the emergence of new technological tools (big data, algorithms, artificial intelligence, and so on), which make it clear that the new conception of health services is being and will be digital. And it will be useful because the possibilities presented by this option are essential, but we must also face up to the risks, guaranteeing the population's freedom of choice and the effectiveness of healthcare, which must be of quality, accessible and culturally and ethically adapted.

In a first approximation, we can already state how healthcare devices incorporate or use these tools. For example, medical consultations and specialties increase their performance with the incorporation of artificial intelligence. This important addition makes it possible to improve connection possibilities or correct connection failures, helps to organize clinicians' agendas, and provides time to attend to patients' needs according to their demands. It enables better interconnection with experts by doctors who initially see patients, the use of chatbots (through algorithms; they are really conversational bots), which allow them to better understand the needs of patients and even answer many of their questions, and data management through the cloud that addresses one of the main requirements generated by this type of care. Chronic or at-risk patients can have a prospective response and, if necessary, a faster and more accurate diagnosis and care. And all the data and information generated will feed back into the efficiency of the system to make it more complete, effective and safe. And with the incorporation of smartphones into our lives, the versatility of these new options has increased even more.

In this context, the safeguarding of data is fundamental, but also the incorporation of secure means such as blockchain, sensors that monitor remotely (Internet of Medical Things), programs that offer a possible diagnosis and support alternatives for doctors and carers in general, the connection with pharmaceutical services, and in short, improving the expectations and possibilities of care and attention for patients and the healthy population with a notable preventive effect. And all this while reducing bureaucratic procedures and even reducing the economic cost of the service provided.

OTAVA PIHA, INTOXICATION IN SEXUAL OFFENCES LAW: VULNERABILITY / RESPONSIBILITY (PANEL 3)

This presentation juxtaposes the two meanings of intoxication in the criminal law: intoxication as a source of vulnerability and (voluntary) intoxication as a source of responsibility. In criminal law, voluntary intoxication does not diminish a person's responsibility for their actions, even though they might act contrary to their habits or 'nature' while intoxicated. In sexual offences legislation, this principle has become particularly thorny with the move to a consent-based law. On the one hand, engaging in sexual intercourse with a severely intoxicated person fulfils the definition of rape – even if the person has indicated their consent (Criminal Code 20:1, para 2, sub-para 3). On the other hand, gauging when someone is too intoxicated to consent may be difficult, especially between strangers. In April 2025, the district court of Helsinki acquitted three men who had engaged in sexual intercourse with a 17-year-old girl in the park near the Malmi hospital, because the girl had (according to sufficient evidence) indicated her consent and the men did not perceive that she was too intoxicated to consent. In that case, many vulnerability factors

accumulated: young age, intoxication, female gender, group sex, with strangers, outdoors. Even if consented to, such sex increases the risk of sexual harm – a concept unfamiliar to consent-based laws.

In May 2025, I proposed in [Helsingin Sanomat](#) that the sexual offences law be expanded to explicitly encompass accumulating vulnerabilities such as young age (under 25 y.o.), intoxication, illness, disability, female or minority gender, other power difference between the parties, with a stranger and group sex. In this presentation, I explore this suggestion further and situate it in the tension between vulnerability and responsibility, sexual harm and sexual self-determination.

OTAVA PIHA, 'WHO DO WE BELIEVE?' OR 'WHAT CAN WE KNOW?' (PANEL 9)

Evidence evaluation in rape cases is frequently cast as a question of who to believe, rather than what is possible for us to know. The believability of complainant testimonies especially is examined in relation to the criteria established by the Supreme Court in case KKO 2013:96: the coherence of its key content (i.e., lack of contradictions), its constancy (from one telling to the next), its detailedness and its realism. The last criterion refers to 'universal rules of experience' – background beliefs about human behaviour, psychology and physiology. In this presentation, I present empirical evidence on what kind of coherence assessments Finnish courts and prosecutors made in rape cases in 2016-2017. The presentation is based on my doctoral thesis, *Recognising Rape*.

The results show that especially the complainant's behaviour was frequently evaluated against behavioural scripts and other background beliefs. Outspoken reliance on rape myths was relatively rare, and myths were explicitly resisted as often as they were relied upon. Where judges used stereotypical behaviour to support the rape complainant's testimony, this reasoning could be explained by the search for optimum (explanatory) coherence or the Finnish legal principle that a rape complainant's testimony requires supporting evidence. Judges also used estimates of prior probabilities to inform their reasoning; few behaviours are impossible, but some actions are 'more coherent' with rape than with non-rape, or vice versa. Accruing the type of knowledge necessary (and usually unavailable) for probabilistic reasoning is therefore necessary also for explanationist reasoning.

SANTTU RAITASUO, LAINOPIN OBJEKTIIVISUUS JA LAINTULKINNAN VINOUMAT

Laintulkinnan objektiivisuus on yksi oikeusteorian eniten tutkittuja kysymyksiä. Vallitsevan käsityksen mukaan laintulkintaa ei voida ymmärtää objektiiviseksi, koska tulkitsijan arvot vaikuttavat oikeudellisiin lopputuloksiin. Koska tuomarit ja muut käytännön juristit ovat sidottuja samoihin oikeuslähteisiin ja argumentaatiotapoihin kuin oikeustieteilijätkin, on yleisesti ajateltu, että myöskään lainopillinen tutkimus ei voi olla objektiivista. Oikeustieteellisen tutkimuksen objektiivisuus voidaan kuitenkin määritellä useilla eri tavoilla. Tämän artikkelin tavoitteena on kehittää uudenlaista lainopilliseen tutkimukseen liittyvää objektiivisuuden kriteeristöä soveltamalla tieteenfilosofista keskustelua oikeustieteelliseen kontekstiin. Artikkelissa huomioidaan laaja, mutta hajanainen oikeustieteellinen keskustelu, jossa on esitetty monia perusteluita sille, miksi laintulkintaa ei voida pitää objektiivisena. Tätä kritiikkiä on esitetty critical legal studies:ssä, feministisessä oikeustieteessä, critical race theory-tutkimuksessa ja oikeus- ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Tässä artikkelissa esitetään, että varsin erilaisista lähtökohdista eri tutkimusperinteissä esitetty kritiikki voidaan tyypitellä kolmeksi laintulkinnan vinoumaksi, jotka heikentävät laintulkinnan objektiivisuutta. Näiden kolmen vinouman lähteitä ovat homogeeninen tulkintayhteisö, tulkitsijoiden poliittinen ideologia ja epätasaisesti jakautuneet taloudelliset resurssit. Ensimmäistä vinouman lähdettä on käsitelty feministisessä oikeustieteessä, toista kriittisessä

oikeustieteessä ja kolmatta oikeus- ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Artikkelissa esitetään konkreettisia keinoja, joilla edellä mainittuja vinoumia voidaan paikantaa ja toimenpiteitä, joita yksittäinen tutkija tai tuomari voi tehdä vähentääkseen vinoumien vaikutuksen omassa tulkintatyössään.

VENLA ROTH & JANI HANNONEN, MITEN IHMISKAUPPA PITÄISI RIKOSOIKEUDELLISESTI YMMÄRTÄÄ?

Moderni ihmiskauppa määriteltiin kansainvälisessä rikosoikeudessa ensimmäistä kertaa vuonna 2000, kun YK:ssa hyväksyttiin järjestäytyneen rikollisuuden vastainen yleissopimus ja sen lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan, ehkäisemisestä ja torjumisesta. Suomessa ihmiskauppa säädettiin nimenomaisesti rangaistavaksi rikokseksi vuonna 2004. Tuolloin ihmiskaupan ajateltiin liittyvän lähinnä rajat ylittävään prostituutio- ja paritusrikollisuuteen, mutta nykyisin Suomessa tunnustetaan pääasiassa työperäistä ihmiskauppaa. Rikoslain ihmiskauppaa koskeviin rangaistussäännöksiin tehtiin muutoksia vuonna 2015, kun aikaisempi tekotapa ”valtaan ottaminen” muutettiin ”määräysvaltaan ottamiseksi” ja psykologisen kontrollin merkitystä ihmiskaupan keinona vahvistettiin lakivaliokunnan kannanottojen myötä.

Sekä kansainvälisissä instrumenteissa että kansallisessa rikoslaissa ihmiskauppa koostuu määritelmällisesti kolmesta osatekijästä: keinoista, tekotavoista ja teon tarkoituksista. Perusmuotoisen ihmiskaupan keinoista keskeisimmät ovat riippuvaisen aseman tai turvattoman tilan hyväksikäyttäminen, painostaminen sekä erehdyttäminen tai erehdyksen hyväksikäyttäminen. Törkeää ihmiskauppa on silloin, kun teossa on käytetty perusmuotoisessa ihmiskaupassa lueteltujen keinojen sijasta tai lisäksi esimerkiksi väkivaltaa tai sen uhkaa. Ihmiskauppa voidaan toteuttaa esimerkiksi ottamalla uhri määräysvaltaan. Ihmiskaupparikoksen tarkoituksena voi olla paritusrikokseen rinnastettava seksuaalinen hyväksikäyttö, pakkotyö, pakkoavioliitto tai siihen rinnastettava liitto sekä ihmisarvoa loukkaavat olosuhteet.

Ihmiskauppaa on tutkittu Suomessa rikosilmionä melko paljon, mutta lainopillista tutkimusta ihmiskaupasta on tehty yllättävänkin vähän. Aiheesta on viime vuosina tehty selvityksiä, jotka osoittavat, ettei ihmiskauppaa koskevien rikoslain säännösten soveltamiskäytäntö ole johdonmukaista. Tähän saattaa osaltaan vaikuttaa ihmiskaupan laaja soveltamisala sekä osaltaan siitä johtuvat haasteet määritellä ja tunnistaa säännöksiin soveltuva ihmiskaupan tyyppitapaus. Se, millaisiin tilanteisiin ihmiskauppasäännökset soveltuvat ja millaista hyväksikäytön on oltava ollakseen ihmiskauppaa, näyttää lainsoveltajien näkökulmasta olevan edelleen varsin epäselvää. Tämä vaikuttaa kielteisesti paitsi oikeusvarmuuteen myös ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutumiseen. Ihmiskaupan uhreilla on kansainvälisiin sopimuksiin, EU-lainsäädäntöön ja kansalliseen lainsäädäntöön perustuvia erityisiä oikeuksia, joita esimerkiksi kaikilla salakuljetetuilla maahanmuuttajilla tai työperäisesti tai seksuaalisesti hyväksikäytetyillä rikoksen uhreilla ei ole.

Tässä artikkelissa kysytään, miten ihmiskauppa pitäisi rikosoikeudellisesti ymmärtää. Kirjoittajat pyrkivät selvittämään kriminalisoinnin yhteiskunnallista tarvetta sekä lainsäätäjän tahtoa ihmiskaupparikossäännösten takana ja tähän vaikuttanutta kansainvälistä ja EU-oikeudellista sääntelyä. Kirjoittajat kysyvät, mitä oikeushyviä ihmiskauppasäännöksillä on tarkoitus suojella sekä miten rikoslain tunnusmerkistötekijöitä erityisesti riippuvaisesta asemasta, turvattomasta tilasta, määräysvaltaan ottamisesta ja pakkotyöstä tulisi oikeudellisesti ymmärtää ja mikä merkityssisältö näille käsitteille tulisi antaa. Tässä tarkastelussa erityistä huomiota kiinnitetään psykologiseen eli pakottavaan kontrolliin ja siihen miten tällainen kontrolli ihmiskaupassa voidaan toteuttaa. Kirjoittajat esittävät, että ihmiskaupalla on tarkoitus suojella vapauden ja itsemääräämisoikeuden lisäksi yksilön ihmisarvoa ja että psykologisen kontrollin ymmärtämiseksi lainsoveltajien tulee selvittää, miten yksilön tahdonmuodostukseen on pyritty vaikuttamaan. Suostumusta ja sen puuttumista tulee arvioida myös olosuhteiden perusteella.

Kirjoittajat lähestyvät kysymystä lainopillisesti tukeutuen kansainvälisiin sopimuksiin, EU-lainsäädäntöön sekä rikoslakiin ja sen esitöihin. Kirjoittajat hyödyntävät tarkastelussaan myös aiheesta tehtyä suomalaista ja kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta ja pyrkivät tunnistamaan mahdollisia eroavuuksia siinä, miten joissakin muissa Euroopan maissa ihmiskauppa rikoksena ymmärretään. Kirjoittajat esittävät, että Suomen rikoslain säännökset saattavat onnistua oikeushyvien suojelutavoitteessaan monia muita maita paremmin.

LASSI SALMINEN, CAREMARK -DOKTRIININ EDELLYTYKSET SUOMEN OSAKEYHTIÖOIKEUDEN JÄRJESTELMÄSSÄ

Osaakeyhtiöihin kohdistuu sääntelyä, jolla pyritään rajoittamaan yritystoiminnasta aiheutuvia haitallisia ulkoisvaikutuksia yhteiskunnalle, luonnolle ja turvallisuudelle. Sääntely on keskeinen keino hallita yhtiöiden liiketoiminnan vaikutuksia, mikä on näkynyt 2020-luvulla uusina direktiiveinä, asetuksina ja kansallisina lakeina. Tätä sääntelykokonaisuutta voidaan kutsua kattotermillä *compliance*-velvoitteet. Sääntelykehityksestä on seurannut, että sääntelyn noudattamisen hallinta, eli *compliance*-toiminto on yhtiöissä keskeisessä asemassa ja liiketoiminnan edellytys. Sääntelyn määrä, sisältö, sekä noudattamisesta aiheutuvat hallinnolliset kustannukset riippuvat yhtiön toimialasta, kauppakumppaneista ja koosta. Sääntelyn noudattamatta jättämisestä voi seurata yhtiölle merkittäviä sakkoja muita seuraamusluonteisia maksuja, joista voidaan käyttää termiä *compliance*-riski.

Suomen osaakeyhtiöoikeuden järjestelmässä vastuu yhtiön *compliance*-toiminnon valvonnasta ja järjestämisestä kuuluu OYL 1:8:n ja OYL 6:2:n perusteella yhtiön hallitukselle etenkin silloin, kun *compliance*-velvoitteet ovat keskeisessä asemassa yhtiön liiketoiminnan harjoittamisen kannalta.¹⁴ Hallituksen tulee itsenäisesti huolehtia toiminnan kannalta keskeisten (*mission critical*) riskien hallinnasta, jotka voivat olla myös sääntelyn noudattamiseen liittyviä *compliance*-riskejä.¹⁵ Tämä malli hallituksen vastuusta *compliance*-järjestelmän luomisesta ja valvonnasta noudattelee yhdysvaltalaista *oversight*-tehtävää, jonka mukaan hallituksen tulee varmistua yrityksen riskienhallinnasta järjestelmällä, joka tuottaa kohtuullisella todennäköisyydellä informaatiota, jota tarvitaan yritykseen kohdistuvien riskien hallintaan.¹⁶

Compliance-riskin realisoitumisesta voi OYL 22:1:n perusteella tulla arvioitavaksi se, ovatko hallituksen jäsenet vahingonkorvausvastuussa yhtiölle sen takia, että hallitus on tahallaan tai huolimattomuudesta rikkonut velvoitteitaan, millä on syy-yhteys *compliance*-riskin realisoitumiseen ja esimerkiksi seuraamusmaksuihin yhtiölle. Kokonaisuutta voidaan arvioida ja mallintaa yhdysvaltalaisen *Caremark*-doktriinin avulla. Doktriinissa on kyse osakkeenomistajan derivatiivisesta kanteesta hallituksen korvausvastuusta, jonka menestyminen edellyttää, että osakkeenomistaja pystyy osoittamaan hallituksen epäonnistuneen tehtävässään tavalla, joka oli tietoinen ja törkeän huolimaton. Doktriinissa on edellytetty, että hallitus ei ole joko järjestänyt riittäviä *compliance*- ja valvontajärjestelmiä tai ei ole seurannut olemassa olevan järjestelmän toimintaa asianmukaisesti ja toiminut tältä osin *mala fide*.¹⁷

¹⁴ KKO 2016:58; Janne Ruohonen, Osaakeyhtiön hallituksen jäsenet syylistyivät ympäristön turmelemiseen laiminlyömällä velvollisuutensa hallituksen jäsenenä – hallituksen jäsenen huolellisuusvelvollisuuden arviointia (KKO 2016:58 Ään.). Edilex Oikeustapauskommentti, s. 3–4.

¹⁵ Timo Kaisanlahti, Hallituksen huolellisuus pörssiyrityksen tilinpäätös- ja kestävyysraportoinnissa. Defensor Legis 2/2024, s. 201–226, s. 217.

¹⁶ Ks. Kaisanlahti 2024, s. 218–219.

¹⁷ In re Caremark International Inc. Derivative Litigation (1996); Harvard Law School Forum on Corporate Governance, *Caremark Liability for Regulatory Compliance Oversight*. Saatavilla: <https://corpgov.law.harvard.edu/2019/07/08/caremark-liability-for-regulatory-compliance-oversight/>

Tutkimuksessa arvioidaan, mitkä ovat Caremark-doktriinin mukaisten tapausten edellytykset Suomen osakeyhtiöoikeudessa. Tutkimuksessa tarkastellaan, miten osakkeenomistajat voivat vastuuttaa yhtiön hallitusta yhteiskunnan kannalta keskeisten sääntelyvelvoitteiden rikkomisesta, jolloin realisoituneen riskin kantaisi yhtiön, ja viimekätisesti osakkeenomistajien sijaan hallitus, jolle compliance-toiminnon järjestäminen kuuluu. Arvioitavat kokonaisuudet ovat derivatiivisen kanneoikeuden muodostuminen ja käyttö, mahdollisuus saada tietoja hallituksen toimenpiteistä sekä vahingonkorvausvastuun edellytykset ja sisältö compliance-riskin seuraamuksista. Tutkimus on metodiltaan lainopillinen, oikeusvertaileva sekä siinä tehdään kannanottoja *de lege ferenda*.

MARIKA SALO-LAHTI & HELENA HAAPIO, STRATEGIC DESIGN IN CONTRACTS AND LANGUAGE: BUILDING OR BREAKING SUSTAINABILITY?

With the flood of new sustainability legislation, the role of companies and their value chains in driving sustainable transformation has become increasingly central. Integrating sustainability into business strategy, daily operations, and value chain management is no longer optional – for many, it has become necessary. Beyond statutory requirements, companies often set their own rules and expectations through contracts and Codes of Conduct. Legislation increasingly mandates cascading these requirements through contractual obligations as well.

The strategic design of contracts and language can be understood and interpreted in different ways. On the one hand, it can be seen as a means of minimizing compliance obligations and exploiting legal loopholes. It can also involve deceptive practices, such as dark patterns, dense legal jargon, and strategies of silence that leave critical issues unspoken. Another problematic tactic is embedding unexpected or unclear clauses in contracts or Codes of Conduct and relying on the assumption that the other party will sign without reading or fully understanding them. These dark strategies undermine sustainability goals, erode trust, and hinder or delay effective action.

Our approach, on the other hand, is possibility-driven. This perspective views contracts and language as opportunities for clarity and sustainability rather than constraints to be navigated. It empowers organizations to co-create actionable commitments, embed sustainability into daily decision-making and value chain management, and foster clear communication. It also helps close the implementation gap, a common obstacle to achieving sustainability goals, by minimizing jargon, such as *legalese* and *sustainabilites*, which hinder understanding and action.

In summary, this presentation explores the intersection of sustainability, contract language, and design choices. It argues that the critical question is not whether we design or use contracts and language strategically but how we do so: whether our design choices empower or undermine sustainability. The roots of our approach trace back 75 years to the emergence of Preventive Law, which evolved into Proactive Contracting and Proactive Law over 25 years ago. These developments led to methods now known as contract visualization and contract design. Today, these methods align with Strategic Business Law and the Law and Strategy movement, which view law as a source of tools with transformative and goal-reaching power. Experience and research demonstrate that AI-assisted design can help put these tools and power into practice.

JENNY SKRIFVAR, SCIENTIFICALLY UNSUPPORTED ASSUMPTIONS ABOUT HUMAN MEMORY AND BEHAVIOR IN FINNISH ASYLUM ADJUDICATIONS

Despite the clearly defined eligibility criteria for asylum, the task of determining whether a person is in need of international protection or not is riddled with psychological complexities. In contrast to other legal assessments, much of the evidence in asylum cases is testimonial, as asylum seekers rarely have access to physical evidence to support their claims. This means that the asylum seeker must disclose all relevant past experiences (and fear of future harm) in an interview with the official, after which the official is tasked with assessing the credibility of the evidence and determining if the legal criteria are met. The credibility assessment lies at the heart of decision-making process, as only the parts of the claims that are deemed credible, or “capable of being believed”, should be used to determine the eligibility for international protection status.

Researchers in legal psychology have, however, widely criticized the credibility assessments of asylum claims for lacking an evidence-base, as the commonly relied upon credibility indicators only has partial empirical support. The credibility criteria rest on the partly false assumption that individuals always recall experiences in a detailed, consistent and plausible manner. Whereas some criteria, such as detailedness, have some support in research, the appropriateness of the criteria in cross-cultural interpreter-assisted contexts (which is most often the case for asylum procedures) is unclear. Plausibility has also been criticized for being fundamentally subjective and based on individuals’ culture-dependent previous experiences and knowledge.

This presentation will describe the findings from analyses of Finnish asylum decisions, focusing specifically on psychological assumptions underlying credibility assessments. We analyzed 56 official asylum case files processed by the Finnish Immigration Service between 2017-2018, to identify how Finnish asylum officials reason about the credibility of the applicants’ claims. The findings are discussed in relation to legal psychological knowledge on human behavior, memory, trauma, and culture. Finally, the need for more cross-sectional collaboration and training in legal psychology for legal professionals, including asylum officials, is discussed.

MILKA SORMUNEN, A TYPOLOGY OF HUMAN RIGHTS JUSTIFICATIONS

Human rights serve to protect individuals, but they also function as instruments of governance that can be used for various purposes, such as a justification for state action or inaction. While the humanrightisation of law has encouraged states to adopt the language of human rights to be able to participate in the discussion, human rights can also be deliberately relied on to justify actions that are not in line with the criteria for limiting fundamental rights or other foundations of human rights law.

Human rights can be selectively or strategically deployed in ways that obscure violations and weaken accountability of state behavior. This paper examines state use of human rights arguments to explain and justify their conduct, with a particular focus on how such justifications impact the ability to hold states accountable for rights violations. Drawing from two case studies in the Finnish context, COVID-19 restrictions and migration control, this paper develops a typology of human rights justifications that illuminates patterns in state reasoning. The paper analyses what kind of human rights justifications the state uses and whether the state’s reliance on human rights justifications varies depending on the context. The paper argues that states’ use of human rights justification can be divided into several subcategories, such as relying on positive obligations to justify limitations of other rights, framing a situation involving absolute rights as balancing between derogable rights, only granting rights to those considered vulnerable, and framing something as a human right and using it to justify limitations of human rights. The paper demonstrates how strategic use of human rights language can serve to shield state behavior from scrutiny and reduce accountability.

KRISTINA STENMAN, ACCOUNTABILITY AND TRUST: THE NORDIC OMBUDSMEN AND THE RIGHTS OF FOREIGN NATIONALS

The Parliamentary Ombudsman institution has been seen as an important element of accountability and the rule of law in the Nordic context. While Ombudsman decisions are generally not legally binding, they have held significant weight as part of accountability and oversight of public service.

In my paper, I discuss two situations in the Nordic countries in the years 1986-1991, one in Finland and one in Denmark, involving the rights of foreign nationals. My question is: how well did the Ombudsman institution respond to situations where rights of foreign nationals were at stake? I will argue that the high level of trust placed in the Ombudsman institution also entailed power to intervene and change the course of political action in the context of foreigna nationals´ rights. I will also address the question how this trust can be upheld in situations of increased focus on securitization.

The first example from Denmark relates to the putting on hold of family reunification applications by Lankese Tamil refugees, in the Danish Immigration Service, initiated by Minister of Justice Erik Ninn-Hansen in 1986 onward. This halt was found illegal by the Ombudsman Hans Gammeltoft-Hansen, and subsequently led to an impeachment trial against Ninn-Hansen and finally, to the resignation of Poul Schlüter´s government in 1994.

The second example is from Finland, In 1990, Finland began for the first time to receive asylum-seekers in any significant number, with the crumbling of the Soviet Union and ensuing border movements from the Soviet Union, with some hundreds of Somali asylum seekers entering Finland each week, in the wake of civil unrest in Somalia. The Finnish government´s response was to declare the Soviet Union as a safe country of asylum. The Parliamentary Ombudsman Lauri Lehtimaja found that the declaring of the Soviet Union as a safe first country of asylum did not have a legal foundation, and was not upheld in the praxis of the Immigration Service.

My examples relate to situations some 30 years ago. Yet, they demonstrate the robust role which the Ombudsman institution has had, also in evolving areas of law. Also in the face of violations of the rights of the most vulnerable – asylum-seekers and persons granted international protection – general principles of legality and accountability were at the core of the Ombudsmen´s assessments. Both Denmark and Finland have seen a significant overhaul in the rights of foreign nationals, in Denmark over a twenty year period, in Finland most markedly in the last two years. I wish to address an element necessary for the integrity of the Ombudsman institution in these circumstances: respect for the decisions by the Ombudsman on the one hand, but on the other hand, a strict adherence to fundamental principles of the rule of law and human rights by these institutions, in order to maintain the trust which lies at the heart of the respect of the Ombudsman institution.

ISABELL STORSJÖ, CAN SIMPLIFICATION OF LANGUAGE INCREASE UTILITY? AN EVALUATION OF A REVISED PRIVATE STANDARD FOR WATER STEWARDSHIP

The Alliance for Water Stewardship (“AWS”) is a global membership collaboration comprising businesses, NGOs, and the public sector. It aims at promoting water stewardship, defined as “the use of water that is socially and culturally equitable, environmentally sustainable and economically beneficial, achieved through a stakeholder-inclusive process that includes both site- and catchment-based actions”¹. The AWS International Water Stewardship Standard is a globally applicable framework for major water users to understand their water use and impacts, and to work collaboratively and transparently for sustainable

water management within a catchment context. The AWS Standard is currently undergoing a revision (to arrive at version 3.0). Public consultations have been held to collect input from stakeholders, and the changes proposed include simplification of the standard's language, to increase its utility. More specifically, efforts have been made to write requirements in such a way that make the expectations for conformance clearer for sites and auditors alike. Importantly, the revision has also intended to align the standard with the EU Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), an endeavour that is complicated by the simultaneously ongoing OMNIBUS initiatives. Based on an analysis of the AWS Standard revision documents and other openly available data, the author will evaluate the efforts to simplify the language of the standard (also in relation to the CSRD alignment) according to the following criteria: effectiveness, efficiency, and inclusivity.

ALFRED STRENG , ANSVARSGENOMBROTT I TIDER AV ÖKAD KOMPLEXITET

I takt med att den globala ekonomin blir alltmer komplex ställs traditionella rättsliga principer, såsom aktieägarers begränsade ansvar, inför nya utmaningar. Denna studie undersöker begreppet **ansvarsgenombrott** (*piercing the corporate veil*) som ett rättsligt verktyg för att hantera situationer där bolagsformen utnyttjas på ett sätt som strider mot borgenärers eller tredje parter rättigheter. Utgångspunkten är aktiebolagsrättens grundläggande princip om begränsat ansvar, som möjliggör en åtskillnad mellan ägande och ledning. Samtidigt kan denna princip leda till orättvisa resultat, särskilt när aktieägare inte bär de fulla kostnaderna för bolagets verksamhet.

Ansvarsgenombrott innebär att aktieägare i vissa undantagsfall kan hållas personligt ansvariga för bolagets förpliktelser, vilket utmanar bolagsformens skyddade egendomssfär. I nordisk rätt har ansvarsgenombrott främst aktualiserats vid underkapitalisering eller vid missbruk av bolagsformen – särskilt i koncernförhållanden där moderbolagets kontroll över dotterbolaget är betydande och används för att kringgå lag eller skada tredje part. Rättspraxis, snarare än uttrycklig lagstiftning, har format doktrinen, där Högsta domstolens avgöranden, såsom HD 2011:62 och HD 2015:17, har identifierat centrala kriterier som rör kontroll, syfte och faktiska verksamhetsförhållanden.

I en globaliserad och komplex värld blir **ansvarsgenombrott** ett allt viktigare verktyg särskilt när rättsliga system utmanas och det finns risk att aktörer försöker undgå ansvar genom teknikaliteter eller formella strukturer. Samtidigt kräver ett effektivt användande av regeln att man inom rättsväsendet vågar göra rättspolitiska överväganden och att lagstiftningen är anpassad till det nya rättsliga landskapet.

Frågan om hur **globalisering, internationalisering och ökad komplexitet** påverkar **reglerna om ansvarsgenombrott** är mycket relevant, i synnerhet då man kan anse att de juridiska strukturerna blir allt mer gränsöverskridande och svåröverblickbara. Följderna som ska diskuteras i forskningen omfattar bland annat att:

1. **Den ökade komplexiteten försvårar transparens och ansvar**

- I multinationella koncerner och gränsöverskridande strukturer används ofta många juridiska personer (dotterbolag, holdingbolag etc.).
- Detta kan leda till **bristande insyn** i vem som verkligen fattar beslut – vilket gör det svårare att hålla rätt aktör ansvarig.
- Regler om ansvarsgenombrott blir därmed viktigare som en sista utväg för att genomskåda rättsliga fasader

2. *Globaliseringen kan försvaga principen om ansvarsgenombrott i praktiken*

-I länder där **rättsstaten är svag** eller där politiska system inte fullt respekterar rättsprinciper, kan avtal och legitima förväntningar ifrågasättas.

- I sådana miljöer blir det extra svårt att upprätthålla ansvar när bolagsstrukturer används för att undvika skyldigheter.
- Det kan leda till ökat tryck på **rättsväsendet** att tillämpa eller utveckla regler om ansvarsgenombrott för att uppnå rättvisa

3. *Internationella trender påverkar nationell rättsutveckling*

- Exempelvis påverkar EU-rätten, mänskliga rättigheter och ESG-principer bolagsrätten och frågor om ansvarsskyldighet.
- Det skapar ett tryck på att **utvidga ansvarsgenombrottet** till att omfatta nya dimensioner – till exempel miljöansvar, arbetsvillkor, eller skattemoral.

4. *Legitima förväntningar och avtal under press*

- När internationella avtal **ifrågasätts**, till exempel vid handelskonflikter och politiska kriser, kan företagsgrupper och koncerner använda komplexa strukturer för att undvika ansvar.
- Då kan ansvarsgenombrott användas för att **skydda tredje parter**, såsom borgenärer eller konsumenter, som annars skulle bli rättslösa.

MEIRAF TESFAYE, ENFORCING THE OBLIGATION TO CRIMINALIZE OF ‘EXPLOITATION OF SURROGACY’: BETWEEN PROTECTING AND STIGMATIZING VULNERABILITIES

Targeting those who coerce or trick women into entering surrogacy arrangements, the recently amended EU Directive 1712/24 obligates all Member States to criminalize ‘exploitation of surrogacy’ under national law as long as the conduct fulfils the requirements for the crime of human trafficking. The Directive, replicating the UN definition of trafficking, requires that actions in connection to surrogacy use illegal means for the purposes of illegally exploiting the surrogate mother for the finding of the crime of human trafficking. Irrespective of national stance, the Directive sets minimum standards on the measures required to protect particularly vulnerable potential surrogates and makes unfree consent central to criminalisation.

The Directive plays a critical role by adding important normative context to the scope of human trafficking and notions of consent and exploitation especially in relation to international surrogacy arrangements (ISAs). Ahead of this Directive, the only guidance for European States came from the European Court of Human Rights (ECtHR) which interprets the right to private life portion of ECHR Art. 8 as requiring States to pave a legal route to recognition following legal ISAs.

Italy in transposing the Directive has used it as ‘carte-blanche’ to criminalize all ISAs while the Dutch legislators have opted to regulate altruistic surrogacy while criminalizing commercial surrogacy irrespective of where it takes place. These positions are justified as legitimate measures necessary to protect vulnerable surrogates, perceived as poor and uneducated, from subjecting themselves to exploitation in exchange for money. While the Italian position affords no agency to the surrogate under any circumstances, the Dutch legislators deem it only necessary to connect agency to whether the surrogate

profits from the arrangement denying it only when she does. In both instances, payment/profit is equalized to ‘coercion and trickery’ fulfilling the consent vitiating element for human trafficking.

Taking the two States as case examples, I oppose blanket criminalization of ISAs/ICS not only as a violation of implied positive State obligations on the CoE level under Article 8 of the ECHR that necessitates decriminalization (since the *de facto* effect of criminalization is non-recognition as criminals cannot benefit from their criminal acts) but also weaponizes vulnerabilities as it presumes all women lack autonomy to give free and informed consent. This approach to ‘vulnerabelizes’ further by removing them from IPs and institutionalizing them. Lastly, it ignores the vulnerabilities of involuntary infertility.

SAILA TUOMALA, TUNNUSTUKSEN OIKEELLISUUDEN JA VAPAAEHTOISUUDEN VARMISTAMINEN TUNNUSTAMISOIKEUDENKÄYNNISSÄ

Suomessa otettiin syyteneuvottelu käyttöön vuonna 2015. Syyteneuvottelu tarkoittaa menettelyä, jossa rikoksesta epäilty ja syyttaja neuvottelevat siitä, haluaako rikoksesta epäilty tunnustaa rikoksensa, jos syyttaja sitoutuu tunnustuksen vastapainoksi vaatimaan rangaistusta lievennetyn rangaistusasteikon mukaisesti tai tekemään joltakin osin toimenpiteistäluopumispäätöksen. Jos neuvotteluissa päästään yhteisymmärrykseen, asiassa laaditaan tuomioesitys. Oikeudenkäyntiä, jossa tuomioesitys käsitellään, kutsutaan tunnustamisoikeudenkäynniksi.

Tunnustamisoikeudenkäynnissä tuomioistuimen keskeisin tehtävä on arvioida, onko vastaajan antama tunnustus oikea ja vapaaehtoinen. Tuomioesityksen mukainen tuomio voidaan antaa, jos tunnustuksen oikeellisuudesta ja vapaaehtoisuudesta ei jää varteenotettavaa epäilyä ottaen huomioon myös asiaa koskeva esitutkinta-aineisto. Tuomioistuimelle on tällä tavoin asetettu suuri vastuu tunnustuksen oikeellisuudesta ja vapaaehtoisuudesta ja sitä kautta oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisesta. Tunnustamisoikeudenkäynnit ovat kuitenkin menettelyinä suppeita, ja näytön esittäminen niissä on vähäistä – tuomioistuimilla on käytännössä melko rajalliset keinot tunnustuksen oikeellisuuden ja vapaaehtoisuuden varmistamiseen.

Tutkimuksessa tarkastellaan, mihin asioihin tuomioistuimen on tunnustamisoikeudenkäynnissä kiinnitettävä huomiota arvioidessaan, jääkö tunnustuksen oikeellisuudesta ja vapaaehtoisuudesta varteenotettavaa epäilyä. Lisäksi tutkimuksessa arvioidaan syyttäjän ja avustajan roolia tunnustuksen oikeellisuuden ja vapaaehtoisuuden varmistamisessa. Mitä monimutkaisempaa kokonaisuutta vastaaja on tunnustamassa – ja mitä parempaa ”palkintoa” vastaan –, sitä enemmän korostuvat viranomaisten velvollisuudet huolehtia tunnustuksen oikeellisuudesta ja vapaaehtoisuudesta.

Kysymystä käsitellään paitsi oikeudellisesta näkökulmasta myös väärä tunnustuksia koskevan oikeuspsykologisen aineiston avulla. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on palvella tunnustamisoikeudenkäynneissä työskentelevien ammattilaisten tarpeita. Tutkimus tarjoaa kokonaiskuvan suomalaisesta syyteneuvottelumenettelystä, keskittyen erityisesti tunnustuksen oikeellisuuden ja vapaaehtoisuuden varmistamiseen liittyviin käytännön ongelmiin.

MERJA TURUNEN, ITSEMÄÄRÄMISOIKEUDEN RAJAT JA RAJOITTAMINEN TÄYSI-IKÄISEN POTILAAN SOMAATTISESSA HOIDOSSA

Voimassa oleva tahdosta riippumatonta hoitoa ja rajoittamistoimenpiteitä koskeva sääntely kattaa vain pieneltä osin somaattisessa hoidossa esiintyviä tilanteita, joissa rajoittamista potilaan tai muiden henkilöiden suojelemiseksi on tarvittu. Lainopillisen tutkimukseni tavoitteena oli vastata kysymykseen,

millä keinoin somaattisessa hoidossa olevan täysi-ikäisen potilaan rajoittamista koskeva sääntelyaukko voitaisiin paikata.

Tutkimukseni johtopäätöksinä todetaan, että perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta somaattista hoitoa koskevalle rajoittamissääntelylle on tarve. Perinteisesti ihmisoikeussopimusten tulkintakäytännössä on tietyin reunaehdoin hyväksytty potilaan itsemääräämisoikeuden rajoittaminen, tahdosta riippumaton hoito ja rajoittamistoimenpiteiden käyttö terveydenhuollossa potilaan suojelemistarkoituksessa. YK:n vammaissopimuksen (CRPD:n) ratifioinnin myötä ihmisoikeuskehys on kuitenkin jännitteinen. CRPD ja sopimuksen tulkinta korostavat vammaisten yhdenvertaisuutta muiden kanssa, minkä vuoksi kaikkien potilaiden itsemääräämisoikeus tulisi tunnustaa aina ja kaikissa tilanteissa, tosiasiallisesta päätöksentekokyvystä riippumatta. Lisäksi sopimusmääritelmän mukaisiin vammaisiin kohdistuvasta rajoittamissääntelystä tulisi luopua. CRPD:n vammaismääritelmän laajuudesta johtuen vaikutukset kohdistuvat kaikkeen voimassa olevaan rajoittamissääntelyyn tartuntatautilakia lukuun ottamatta, sekä tulevaan somaattista hoitoa koskevaan rajoittamissääntelyyn. Haasteeksi tässä muodostuu se, miten tiettyjen haavoittuvassa asemassa olevien potilasryhmien hengen ja terveyden suoja ja välttämätön terveydenhuolto voitaisiin turvata, jos itsemääräämisoikeus olisi rajaton ja interventiomekanismit purettaisiin. CRPD:n myötä ihmisoikeussääntelystä aiheutuu painetta muuttaa Suomen kansallisen sääntelyn itsemääräämisoikeusmallia ja jopa luopua päätöksentekokykyyn perustuvasta suostumusopista.

Potilaslaki ei teknisesti vaatisi suuria muutoksia ollakseen CRPD-yhteensopiva, mutta muutos käytännön toimintaan olisi huomattava, ja johtaisi ristiriitaan biolääketiedesopimuksen (BLTS) kanssa. Ratkaisuehdotus itsemääräämisoikeussääntelyn osalta on kompromissi, joka vahvistaa potilaslaissa tuetun päätöksenteon keinoja, mutta säilyttää sijaispätöksenteon ja potilaan edun mukaisen hoitamisen ääritilanteissa. Rajoittamissääntelyn osalta ihmisoikeustason normi- ja tulkintaristiriidan kanssa ollaan tilanteessa, jossa CRPD:n tulkintalinjan soveltaminen johtaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS:n) ja BLTS:n loukkaukseen ja päinvastoin. Rajoittamissääntelylle voidaan kuitenkin tutkimuksen perusteella määritellä niin EIS:n ja BLTS:n kuin CRPD:nkin kanssa yhteensopivia tavoitteita ja rajauksia. Normi- ja tulkintaristiriitojen vuoksi tutkimuksessani laadittiin kaksi rajoittamissääntelymallia: EIS ja BLTS -yhteensopiva päätöksentekokykyyn perustuva malli, ja syrjintäneutraaliuteen pyrkivä CRPD-yhteensopiva malli. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin, millaiseen tilanteeseen CRPD-komitean suosittama rajoittamissääntelyn purkaminen johtaisi. Lainsäätäjä on vallitsevien ihmisoikeustason normi- ja tulkintaristiriitojen vuoksi vaikean tehtävän edessä. On ratkaistava, millä tavalla ristiriitaiset ihmisoikeusvelvoitteet yhteensovitetään, ja jopa miltä osin niitä voidaan toteuttaa. Itsemääräämiselle ja suojelemiselle tulee hakea vallitsevassa ihmisoikeuskehyksessä uusi tasapaino.

KRISTIINA VAINO & ELINA SAGNE-OLLIKAINEN, PERUS- JA IHMISOIKEUDET JA KESTÄVÄN YRITYSTOIMINNAN HUOLELLISUUSVELVOITE

Esityksessä tarkastellaan EU:n perusoikeusviraston (Fundamental Rights Agency, FRA) roolia ja perusoikeusviraston FRANET-tutkimusverkoston toimintaa yritysten perus- ja ihmisoikeusvastuun edistämisessä. Parhaillaan meneillään olevassa yritysten ihmisoikeuksien huolellisuusvelvoitetta koskevassa FRANET-tutkimuksessa mukana olevat Åbo Akademin ihmisoikeusinstituutin oikeudellinen asiantuntija Kristiina Vainio ja väitöskirjatutkija Elina Sagne-Ollikainen kertovat hankkeen tavoitteista ja tutkimusmenetelmistä, omasta panoksestaan hankkeen toteuttamisessa sekä FRANETin puitteissa aiemmin toteutetuista yritysvastuuhankkeista. Tutkijat keskustelevat myös siitä minkälaisia yhtäläisyyksiä ja eroja on FRANET-tutkimuksen ja akateemisen tutkimuksen välillä sekä kertovat mahdollisuuksista ja omista suunnitelmistaan hyödyntää hankkeessa kerättyä tietoa ja kokemusta akateemisessa jatkotutkimuksessa. Yritysten ja valtioiden vastuuta yritystoiminnan perus- ja ihmisoikeusvaikutuksista

valotetaan lisäksi kahden “huonon käytännön” esimerkin kautta, jotka havainnollistavat oikeudellisen vastuun aukkoja ja/tai puutealueita. Toinen näistä liittyy EU:n kriittisten mineraalien asetukseen ja Orpon hallituksen päätökseen jättää käyttämättä asetukseen sisältyvää veto-oikeutta. Toinen taas koskee Stora Enson nk. raakutapausta.

ANASTASIIA VALIAVKO, JAN ANTFOLK, JULIA KORKMAN, LAURA STEVENS, ANNA KRASNA, PUBLIC ATTITUDES TOWARD SURVIVORS OF CONFLICT-RELATED SEXUAL VIOLENCE IN THE RUSSIA-UKRAINE WAR

Since 2014, Russia’s war against Ukraine has been accompanied by widespread war crimes, including conflict-related sexual violence. The full-scale invasion in 2022 further intensified these atrocities, with the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) documenting 370 cases by December 2024. However, due to the ongoing conflict, the true scale of such violence remains unknown.

This study examines Ukraininan general public attitudes toward survivors of sexual violence in the context of war. Specifically, it explores societal perceptions, levels of victim-blaming, and the extent of empathy toward victims and perpetrators. A total of 985 participants completed the survey, which included validated scales such as the Updated Illinois Rape Myth Acceptance Scale (McMahon & Farmer, 2011), the Attitude Towards Rape Victims Scale (Ward, 1988), the Rape-Victim and Rape-Perpetrator Empathy Scales (Smith & Frieze, 2003), and a newly developed scale measuring attitudes toward wartime sexual violence survivors.

Results indicate significant gender- and age-based differences in attitudes. Men and individuals over 45 exhibited higher levels of victim-blaming and lower empathy toward survivors, while younger participants and women were more likely to reject rape myths. Additionally, public perceptions of government and international organizations’ responses to wartime sexual violence were measured, revealing skepticism about their effectiveness.

These findings contribute to understanding societal attitudes toward survivors of conflict-related sexual violence in Ukraine and highlight the need for awareness campaigns, policy changes, and survivor-centered support services.

SONJA VILENIUS, INTENSIFYING EXTRACTIVISM AND THE EROSION OF ALTERNATIVE FUTURES

Massive destruction is accelerating. The ongoing global ecological crisis signifies not only the limitless exploitation of natural resources, but also the irreversible destruction of everything that constitutes the human environment and, in a broader sense, everything that surrounds humanity. Western societies are largely responding to this crisis by placing their faith in techno-administrative solutions and technological progress. This approach is evident in the European union’s (EU) strategy which includes a wave of new regulations designed to facilitate and accelerate resource extraction—such as the Renewable Energy Directive III (RED III) and the Critical Raw Materials Act (CRMA). It seems that we are transitioning from the earlier era of natural resources law—which, at least to some extent, recognized the legal value of ecosystem services—into a new phase driven by net-zero programs focused primarily on reducing greenhouse gas emissions.¹

My presentation seeks to highlight these alarming developments of natural resources law. The chronic short-termism of democracies — exemplified by the CRMA and RED III — undermines the kind of ‘slow

thinking’ that enables more considered and reflective forms of interaction and judgement needed especially in complex and divisive issues.² On the contrary, this type of legislation tends to limit, rather than encourage, deliberation that would allow for the consideration of long-term issues, including the interests of future generations as well as nonhuman others. The accelerating dominance of technocracy prevents the creation of alternative realities — ultimately obstructing the adoption and implementation of ecocentric or biocentric approaches.

JUKKA VILJANEN, SHOULD NATIONAL COURTS TAKE THE SCIENTIFIC EVIDENCE MORE SERIOUSLY IN CLIMATE CASES? THE KEY IMPLICATIONS OF VEREIN KLIMASENIORINNEN CLIMATE JUDGMENT

There is an interesting trend in the recent Strasbourg case-law. The European Court of Human Rights has introduced a number of decisions where it uses scientific argumentation as a crucial element of its interpretation proving that the authorities have. The most notable this was relevant in Grand Chamber climate cases Verein Klimaseniorinnen Schweiz and Duarte Agostinho and others. The criteria set out challenges national courts to reconsider their approach to climate cases and positive obligations.

The scientific consensus is often mentioned in environmental cases, but the argumentation has been part of the Court’s reasoning already in some other evolutive and dynamic interpretation. In Verein Klimaseniorinnen, applicants and a number of third-party interveners pointed out to the argument that scientific evidence should be taken into account, and the Court agreed that scientific evidence is essential part of the domestic process. It was ultimately a key part of the argumentation that the national courts had failed.

The Strasbourg Court recognised the role of scientific evidence in combating climate change. It speaks about “needs to take into account the existing and constantly developing scientific evidence on the necessity of combating climate change and the urgency of addressing its adverse effects”. Essential message from the Court’s findings was that the Swiss national courts have not followed the scientific evidence concerning climate change.

According to the Court, the existing evidence and the scientific findings on the urgency of addressing the adverse effects of climate change, including the grave risk of their inevitability and their irreversibility, suggest that there was a pressing need to ensure the legal protection of human rights as regards the authorities’ allegedly inadequate action to tackle climate change.

My presentation will discuss how should scientific evidence be taken into account in climate cases. I will also reflect subsequent decision by the Supreme Administrative Court (KHO 2:2025) and how the Strasbourg criteria was taken into account. What is the margin of appreciation left to national authorities in climate cases and which kind of criteria should be applied by national courts and other authorities in order to comply with international treaty obligations.

MIKA VILJANEN & MIKKO RAJAVUORI, HOW EU MAKES THE WORLD SUSTAINABLE – THEORIZING THE MODALITIES OF EU SUSTAINABILITY REGULATION

The EU has enacted several regulations and directives pertaining to corporate sustainability over the past decade, including the Taxonomy regulation (2020), the Corporate Sustainability Reporting directive (2022) and the Corporate Sustainability Due Diligence directive (2024). The EU’s sprawling regulatory apparatus seeks to force companies and other market participants to identify and mitigate adverse sustainability

impacts, such as human rights abuses or excessive greenhouse gas emissions, linked to corporate action. Despite broadly similar overarching goals, however, the EU's sustainability regulation constitutes a heterogeneous and often poorly coordinated body of instruments. In addition, the Commission's recent simplification package ("omnibus") changes the operative logic of many regulations and directives, forcing companies, officials and civil society to take a fresh look at the EU's sustainability governance architecture is wired and how it seeks to affect its governance subjects.

In this article, we take a top-level view at the EU's sustainability regulation instruments. Relying on regulatory theory studies, we put forward a typology of regulatory strategies that the EU relies on to govern companies' sustainability impacts. The typology distinguishes between four regulatory modalities - market access regulation, reporting regulation, meta regulation and ontology regulation - which we claim cover the majority of the EU's vast sustainability regulation infrastructure. We outline the different strategies underlying the modalities and try to theorize their impact pathways to facilitate the understanding, design and critique of existing and future EU sustainability initiatives.

LINNEA WEST, LAPSEN OIKEUSTURVAN YDINALUE ESITUTKINNASSA

Artikkelin tavoitteena on määrittää, mitkä ovat lapsen oikeusturvan toteutumisen kannalta ydinalue eli vähimmäisvaatimukset silloin, kun lapseen kohdistuneen rikoksen esitutkintaa ei aloiteta tai se rajoitetaan, keskeytetään tai päätetään, eikä esitutkintaa tehdä loppuun.

Oikeusturvalla tarkoitetaan menettelyä eli prosessuaalista oikeudenmukaisuutta, jossa tavoitteena on oikeusvaltion tunnusmerkkeihin kuuluvan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perusedellytysten täyttyminen.

Tämä artikkeli tarkastelee lapsen (alle 18-vuotias) oikeusturvaa erityisesti niissä tilanteissa, joissa kyse on väkivaltarikoksesta (myös seksuaalirikokset) ja tekijä on aikuinen. Oikeusturvan toteutumisen vähimmäisvaatimukset voivat olla erilaiset riippuen siitä mihin asti prosessi on edennyt. Tällä tarkoitetaan tilannetta jossa esim. esitutkintaa ei ole aloitettu ollenkaan vaan rikosilmoitus on päätetty heti mm. perusteella "ei rikosta".

Lapsen asema esitutkinnassa on erityinen, sillä lapsi ei useinkaan pysty itse huolehtimaan oikeuksistaan. Perheen sisäisissä rikosepäilyissä tämä haavoittuvuus korostuu, ja mm. edunvalvojan merkitys kasvaa. Artikkelissa käsitellään myös lapsiin kohdistuneiden rikosten erityispiirteitä ja moniviranomaisyhteistyön merkitystä osana oikeusturvan toteutumista. Johtopäätöksenä esitetään, että tietyt oikeusturvan ydinelementit on turvattava kaikissa tilanteissa, riippumatta rikosprosessin etenemisestä.

ESKO YLI-HEMMINKI, THEORISING THE CRIMINAL LAW'S PERSON. PERSPECTIVES ON THE HUMAN INDIVIDUAL, PROBLEMS OF ASSUMED PROPERTIES, AND NORMATIVE SOLUTIONS

The presentation will provide a summary of my dissertation project, focusing on the internal and external problems related to assumptions about the human individual in criminal law. My dissertation critically examines the idea of a criminal law's person (CLP), criminal law's perspectives towards human individuals, and the properties that they assume. It argues that the liberal idea of a rational and autonomous agent as a basis for criminal responsibility is flawed and in crisis. This dissertation demonstrates that the various perspectives within criminal law are internally inconsistent and externally problematic due to their politically constructed nature, diverging from scientific representations of human individuals.

The study deconstructs CLP, revealing four perspectives towards the concept of a person in criminal law. The first set of assumptions and the main idea of liberal criminal law is the *Responsible Subject*. This is a rational and autonomous agent who can be responsible for their actions. The Responsible Subject requires capacities of autonomy, the capacity to act otherwise, and rationality, the capacity to react to reasons. There is a requirement for a past act, being an agent. I also claim that the capacity to control and recognize emotions is a part of this perspective. Here the individual is at the centre of liberal criminal law. The preventive turn has, once again, brought the idea of the *Dangerous Offender* to the centre of criminal law. Some individuals are a risk to security. Those dangerous individuals cannot be trusted and seen as equal members of society. Their responsibility is based on the character and personality. CLP is also a *Scientific Object*. A sick person is seen as a bodily object, and a healthy individual is a mental agent with intentions. But even though the body always affects the behaviour, CLP's body only becomes an object of knowledge in the cases of "abnormality". Criminal law needs to explain unusual behaviour and characters. CLP is also a citizen of the state, a *Social Self*. CLP is an equal member of society and culture, an idea without gender and with human dignity. But not all individuals have these properties. This descriptive theory of CLP highlights contradictions in these perspectives and their unrealistic assumptions of properties compared to scientific understanding, contributing to unjust use of criminal responsibility.

The normative reconstruction advocates for a coherent normative theory for CLP, emphasizing reasonresponsiveness and human dignity. It suggests that Positive General Prevention should be the primary aim of criminal law, integrating insights from scientific understanding of the human and human behaviour to create a realistic and just framework. There is also a need to emphasize the social context for a more forgiving criminal law. Individuals should be seen as equal, like they are in reality. CLP should be built on requirements of reasonresponsiveness and normative autonomy.